

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr 2/2017
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 12 stycznia 2017 r. ze zm.
(Tekst ujednolicony)

RAPORT Z WIZYTACJI
(profil ogólnoakademicki)

dokonanej w dniach 10-11 grudnia 2018 roku na kierunku *historia*
prowadzonym
na Wydziale Socjologiczno-Historycznym Uniwersytetu Rzeszowskiego

Warszawa, 2019

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej	4
1.2. Informacja o procesie oceny	4
2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku	5
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	7
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej.....	8
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni.....	8
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1	8
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	14
Dobre praktyki	15
-	15
Zalecenia	15
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	15
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2.....	16
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	29
Dobre praktyki	30
Zalecenia	31
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	32
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3.....	32
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	35
Dobre praktyki	36
Zalecenia:	36
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	36
4.1 Liczba, dorobek naukowy/artystyczny oraz kompetencje dydaktyczne kadry	36
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4.....	36
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	39
Dobre praktyki	40
Zalecenia	40
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia.....	40
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5.....	40
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	42
Zalecenia	43
Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia	43
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6.....	43
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	45

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	45
Dobre praktyki	45
---	45
Zalecenia	45
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	45
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7	45
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	48
Dobre praktyki	49
Zalecenia	49
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia	49
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8	49
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	55
Dobre praktyki	55
Zalecenia:	56
Należy: w ramach systemu wsparcia w rozwoju studentów	56
8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny	57
Załączniki:	58
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia	58
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 4. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 5. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodnicząca: dr hab. Bożena Stawoska – Jundziłł, członek PKA

członkowie:

1. dr Agnieszka Janiak-Jasińska – członek PKA
2. prof. dr hab. Dariusz Dolański - członek PKA
3. mgr inż. Maciej Markowski – ekspert ds. oceniania postępującego
4. mgr Paweł Napieralski – ekspert ds. pracodawców
5. Maciej Rzewucki – ekspert ds. studenckich
6. Mateusz Szczepan Torba – obserwator

1.2. Informacja o procesie oceny

Polska Komisja Akredytacyjna po raz drugi dokonywała oceny programowej na kierunku *Historia*, prowadzonym na Wydziale Socjologiczno-Historycznym Uniwersytetu Rzeszowskiego. Ocena kierunku została zainicjowana w związku z upływem okresu na który została wydana pozytywna ocena instytucjonalna uchwałą Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej Nr 537/2012 z dnia 6 grudnia 2012 r. Poprzednia ocena programowa kierunku *Historia* miała miejsce w 2006 roku i zakończyła się oceną pozytywną wydaną przez Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej w dniu 07 września 2006 r. Obecna ocena programowa odbywa się zgodnie z przyjętym harmonogramem prac Polskiej Komisji Akredytacyjnej na rok akademicki 2018/2019.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie przedłożonego przez Uczelnię raportu samooceny oraz przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, przeglądu prac dyplomowych i egzaminacyjnych, spotkań i rozmów przeprowadzonych z władzami Uczelni oraz Wydziału, reprezentantami interesariuszy zewnętrznych, pracownikami i studentami ocenianego kierunku. Zespół Oceniający odbył również spotkanie z przedstawicielami Wydziałowego Zespołu ds. Zapewniania Jakości Kształcenia, samorządu studenckiego oraz kół naukowych. Dokonano również wizytacji infrastruktury dydaktycznej Wydziału i Uczelni. Władze Uczelni i Wydziału stworzyły bardzo dobre warunki do pracy Zespołu Oceniającego PKA.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

Nazwa kierunku studiów	Historia
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	Studia I stopnia
Profil kształcenia	Ogólnoakademicki
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	Stacjonarne
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek (w przypadku, gdy kierunek został przyporządkowany do więcej niż jednego obszaru kształcenia należy podać procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdego z tych obszarów w liczbie punktów ECTS przewidzianej w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia)	Obszar nauk humanistycznych
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku (zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. 2011 nr 179 poz. 1065)	Dziedzina nauk humanistycznych Dyscyplina historia
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	6 semestrów Specjalność nauczycielska – 184 ECTS Specjalność archiwalna 183 ECTS
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	Specjalność nauczycielska Specjalność archiwistyczna
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	Licencjat
	Studia stacjonarne
Liczba studentów kierunku	88
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	Specjalność nauczycielska - 2175 Specjalność archiwistyczna - 2070

Nazwa kierunku studiów	Historia
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	Studia II stopnia
Profil kształcenia	Ogólnoakademicki
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	Stacjonarne
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek	Obszar nauk humanistycznych

(w przypadku, gdy kierunek został przyporządkowany do więcej niż jednego obszaru kształcenia należy podać procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdego z tych obszarów w liczbie punktów ECTS przewidzianej w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia)	
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku (zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. 2011 nr 179 poz. 1065)	Dziedzina nauk humanistycznych Dyscyplina historia
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	4 semestry Specjalność nauczycielska - 124 ECTS Specjalność archiwistyczna - 120 ECTS Specjalność ogólnohistoryczna - 120 ECTS
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	Specjalność nauczycielska Specjalność archiwistyczna Specjalność ogólnohistoryczna
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	Magister
	Studia stacjonarne
Liczba studentów kierunku	11
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	Specjalność nauczycielska - 950 Specjalność archiwistyczna - 905 Specjalność ogólnohistoryczna - 905

3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa / Negatywna
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	Zadowalająca
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	Zadowalająca
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	Zadowalająca
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	W pełni
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 6. Umiedzynarodowienie procesu kształcenia	W pełni
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia	Zadowalająca

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe argumenty i informacje oraz syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli 1.

Tabela 1

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa
Uwaga: należy wymienić tylko te kryteria, w odniesieniu do których nastąpiła zmiana oceny	

¹ W przypadku gdy oceny dla poszczególnych poziomów kształcenia różnią się, należy wpisać ocenę dla każdego poziomu odrębnie.

4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

1.1. Koncepcja kształcenia

1.2. Badania naukowe w dziedzinie / dziedzinach nauki / sztuki związanej / związanych z kierunkiem studiów

1.3. Efekty kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1

Studia na kierunku *Historia* prowadzone przez Wydział Socjologiczno-Historyczny zgodnie są z misją Uniwersytetu Rzeszowskiego, opisaną w Strategii Rozwoju Uniwersytetu Rzeszowskiego na lata 2013-2020, będącej Załącznikiem do Uchwały Senatu UR nr 123/05/2013 z 23 maja 2013 r. Do kluczowych zadań uczelni realizowanych m.in. na ocenianym kierunku studiów należy: kształcenie studentów, w tym rozwijanie ich umiejętności samodzielnego myślenia i twórczego działania, prowadzenie badań naukowych najwyższej jakości, stwarzanie jak najlepszych warunków do przygotowywania kandydatów do samodzielnej pracy naukowej i zawodowej, działanie na rzecz społeczności lokalnych i regionalnych i tym samym przyczynianie się do wzmacniania potencjału społecznego i gospodarczego Województwa Podkarpackiego. Studia historyczne prowadzone na Uniwersytecie Rzeszowskim dając możliwość poznania i upowszechniania wiedzy o wielokulturowej przeszłości zarówno regionu, kraju jak i Europy odgrywają bardzo ważną rolę w procesie edukacji międzykulturowej i transgranicznej, przyczyniają się do wzmacniania więzi w ramach Unii Europejskiej i transferu wartości między Zachodem a Wschodem Europy.

Dbając o rozwój ocenianego kierunku studiów jednostka stara się realizować cele określone w strategii rozwoju Wydziału Socjologiczno-Historycznego na lata 2017-2020, które w obszarze kształcenia koncentrują się na powiązaniu koncepcji kształcenia i tym samym programów studiów z potrzebami rynku pracy oraz z postępem w dziedzinie i dyscyplinie, do których kierunek został przypisany, zwiększeniu stopnia internacjonalizacji studiów poprzez zwiększenie liczby studentów zagranicznych oraz liczby studentów wyjeżdżających za granicę w ramach programu Erasmus +, współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, w szczególności w zakresie konstruowania oferty edukacyjnej jednostki.

Nie ulega wątpliwości, że kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia oraz treści zajęć, oferowanych na kierunku *Historia* uwzględniają całe spektrum problemów podejmowanych w zespołach badawczych tworzonych przez pracowników jednostki oraz tematykę ich publikacji naukowych, uwzględniają też najnowsze wyniki badań prowadzonych w innych ośrodkach w Polsce, a także za granicą. W planach rozwoju kierunku – według deklaracji władz Wydziału – jest także poszerzenie oferty zajęć z historii społeczno-gospodarczej Polski, intensywnie rozwijającej się w ośrodku rzeszowskim w ostatnich latach.

Koncepcja kształcenia na kierunku *Historia* wywodzi się z polskich tradycji studiów historycznych, ugruntowanej ministerialnymi standardami, obowiązującymi do 2012 roku standardach kształcenia i nie odbiega w istotny sposób od tego modelu. Studia I stopnia wyposażają studenta w ogólne wykształcenie humanistyczne, wszechstronną wiedzę o historii

Polski, o głównych zagadnieniach z zakresu historii powszechnej oraz o specyfice różnych typów źródeł historycznych i podstawowych metodach badawczych stosowanych przez historyków. Absolwent tych studiów posiada także podstawowe umiejętności przydatne w postępowaniu badawczym, np. przeprowadzania kwerendy, wyszukiwania i systematyzowania informacji pochodzących ze źródeł i literatury przedmiotu, formułowania hipotez oraz prezentowania wyników badań, np. posługiwania się aparatem krytycznym czy podstawową terminologią właściwą dla nauk historycznych.

Na studiach II stopnia następuje pogłębienie i poszerzenie wiedzy i umiejętności uzyskanych na studiach stopnia pierwszego. Student dokonuje krytyki, analizy i interpretacji tekstów źródłowych przy wykorzystaniu zaawansowanych metod badawczych i dorobku historiografii polskiej oraz zagranicznej. Towarzyszy temu specjalizacja badawcza – w zakresie historii Europy Środkowo-Wschodniej bądź historii wojskowości. Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku, tak na studiach I, jak i II stopnia zakłada przygotowanie studentów do wejścia na rynek pracy. Stąd w programie studiów specjalności: nauczycielska i archiwistyczna. Na studiach I stopnia nauczycielska, archiwistyczna i ogólnohistoryczna, doskonaliła umiejętności charakterystyczne dla nauk pomocniczych historii, przydatne w muzealnictwie i popularyzacji historii. Absolwent studiów historycznych może więc ubiegać się o zatrudnienie w placówkach archiwalnych, muzealnych, kulturalnych, zajmujących się ochroną dziedzictwa kulturowego, w bibliotekach, wydawnictwach, szkołach i innych instytucjach oświatowych oraz w organach administracji państwowej i samorządu lokalnego. Studia I stopnia przygotowują studentów do podjęcia studiów magisterskich na tym samym bądź pokrewnym kierunku studiów (np. turystyka historyczna i kulturowa), zaś studia II stopnia do podjęcia studiów doktoranckich.

Doskonaleniu koncepcji kształcenia sprzyjają trwałe i szerokie relacje z interesariuszami zewnętrznymi. Instytut Historii, w którym realizowany jest program studiów historycznych od lat współpracuje z licznymi w regionie szkołami i innymi placówkami edukacyjnymi, muzeami, archiwami i jednostkami samorządu terytorialnego. Współpraca ta angażuje zarówno nauczycieli akademickich, jak i studentów i koncentruje się wokół wspólnych przedsięwzięć naukowych i popularnonaukowych, służących upowszechnianiu wyników badań naukowych i tym samym budowaniu społeczeństwa opartego na wiedzy, podtrzymywaniu lokalnej tradycji oraz upamiętnianiu wydarzeń i postaci ważnych dla historii regionu czy kraju. Istotne miejsce w relacjach tych zajmuje kwestia organizacji praktyk zawodowych, obligatoryjnych na studiach I i II stopnia dla studentów wybierających specjalność archiwistyczną lub nauczycielską. Interesariusze zewnętrznymi nie tylko zapewniają miejsca praktyk dla studentów ocenianego kierunku, ale także wykorzystując swoje doświadczenia wpływają na doskonalenie programu i przebiegu praktyk. Tak np. w planie praktyk nauczycielskich uwzględniono postulaty przedstawicieli szkół współpracujących z jednostką dotyczące przesunięcia na stałe terminu rozpoczęcia praktyk na połowę września. Zdaniem nauczycieli, przeprowadzenie praktyk zgodnie z planem w pierwszych dniach roku szkolnego ze względów organizacyjnych było trudne, a niekiedy nawet niemożliwe. Przedstawiciele szkół mieli także wpływ na zmianę programu kształcenia na specjalności nauczycielskiej, wynikającą z reformy systemu edukacji i likwidacji gimnazjów. Jednostka nie wykorzystuje jednak w pełni możliwości współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, szczególnie w zakresie doskonalenia koncepcji kształcenia. Konsultowanie programu specjalności zawodowych uznać należy za okazjonalne

(np. związane z reformą edukacji), brak także dyskusji z interesariuszami zewnętrznymi o kompetencjach społecznych, umiejętnościach i wiedzy zdobywanej w ramach modułów kierunkowych. Przyjęta koncepcja kształcenia nie jest także konfrontowana z wizją studiów historycznych realizowaną w innych polskich i zagranicznych uczelniach, z którymi jednostka współpracuje naukowo.

1.2

Badania naukowe prowadzone na Wydziale Socjologiczno-Historycznym, a w szczególności w Instytucie Historii odpowiadają dyscyplinie, do której przypisano kierunek studiów. Są kompleksowe i różnorodne, ponieważ dotyczą zarówno historii Polski, jak i historii powszechnej we wszystkich epokach historycznych, w szerokim zakresie problematyki poprzez historię polityczną, społeczną, gospodarczą, kultury. Wyróżnia je skoncentrowanie uwagi na Europie Środkowo-Wschodniej, w szczególności na ziemiach dawnej monarchii austro-węgierskiej oraz na specyfice źródeł historycznych i naukach pomocniczych. Prowadzenie rzetelnych badań nad pograniczem polsko-ukraińsko-słowackim oraz pozostałymi regionami Europy Środkowo-Wschodniej nie jest możliwe bez uwzględnienia osiągnięć naukowych w krajach ościennych. Wykorzystywanie w pracy badawczej dorobku historiografii innych niż polska oraz liczne i intensywne międzynarodowe kontakty naukowe pracowników jednostki przekładają się na umiędzynarodowienie procesu kształcenia, o czym świadczą sylabusy zajęć oraz organizowane w jednostce wykłady i inne przedsięwzięcia naukowe z udziałem badaczy z zagranicy adresowane także do studentów ocenianego kierunku.

Zakres prowadzonych w Instytucie Historii badań zapewnia możliwość osiągnięcia przez studentów wszystkich efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku i realizacji programu studiów, w tym w szczególności efektów w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej. Badania prowadzone w jednostce mają wpływ na koncepcję kształcenia przede wszystkim na studiach II stopnia, w programie których wyodrębniono dwie specjalności naukowe: *Historia wojskowości* i *Europa Środkowo-Wschodnia* oraz specjalność kształcącą kompetencje z zakresu nauk pomocniczych historii, m.in. heraldyki, sfragistyki, weksylogii. Według deklaracji władz Wydziału w planach rozwoju kierunku jest także zwiększenie udziału w programach studiów historii społeczno-gospodarczej, w zakresie której Instytut Historii ma znaczące osiągnięcia. ZO PKA podziela opinię, że cenione w środowisku historycznym wyniki badań rzeszowskich historyków nad historią życia codziennego, historią kobiet, historią miast i społeczności miejskich, historią gospodarczą i modernizacją społeczną w większym stopniu winny być wykorzystywane w procesie kształcenia na ocenianym kierunku.

1.3

Efekty kształcenia dla ocenianego kierunku zostały przyjęte Uchwałą Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego nr 185/09/2013 z dnia 26 września 2013 roku i przypisane do obszaru nauk humanistycznych dla profilu ogólnoakademickiego. Przyjęty uchwałą Rady Wydziału Socjologiczno-Historyczny program studiów przyporządkował kierunek studiów do dziedziny nauk humanistycznych i dyscypliny naukowej historia. Przyporządkowanie to jest właściwe, bowiem kierunkowe efekty kształcenia zakładają uzyskanie przez studentów

wiedzy z historii Polski i powszechnej, zróżnicowanych obszarów tematycznych, jak i kompetencji badawczych związanych z warsztatem naukowym historyka.

Kierunkowe efekty kształcenia dla studiów I stopnia pozwalają na opanowanie podstawowej wiedzy o przeszłości, specyfice przedmiotowej i metodologicznej nauk historycznych, zróżnicowaniu źródeł historycznych i powiązaniu historii z innymi naukami humanistycznymi oraz wybranymi naukami społecznymi. Deklarują też nabycie podstawowych umiejętności wykorzystywanych w badaniach nad przeszłością oraz w upowszechnianiu wiedzy historycznej, a także przy rozwiązywaniu zadań praktycznych w ramach wybranej specjalizacji. W zakresie kompetencji społecznych kładą nacisk na zachowania etyczne w działalności zawodowej, badawczej i popularyzatorskiej, systematyczne samodoskonalenie i gotowość do odpowiedzialnego popularyzowania wiedzy historycznej w środowisku lokalnym i w regionie. Jednostka powinna jednak ponownie przeanalizować opis niektórych z efektów, by wyeliminować zbędne powtórzenia i niejasności oraz w pełni uwzględnić wymogi ujęte w Polskiej Ramie Kwalifikacji. Za tożsame, a przynajmniej bardzo zbliżone uznać bowiem należy efekty K-W02: *Zna podstawowe dziedziny i kierunki badań historycznych* i K_W015: *Zna na poziomie podstawowym główne kierunki rozwoju badań historycznych i pokrewnych*. Nieprecyzyjnie, bo bez określenia docelowego poziomu biegłości językowej za pomocą skali ESKJO (B2) został sformułowany efekt kształcenia w zakresie języka obcego (K_U17). Wątpliwości wzbudza też opis następujących po sobie efektów z zakresu wiedzy: K_W04: *Zna główne zagadnienia historii powszechnej*, K_W05: *Ma uporządkowaną wiedzę z historii Polski*, K_W06: *Ma wiedzę dotyczącą procesu integracji europejskiej*. W pełni zrozumiałe jest założenie, że na studiach licencjackich student opanuje całą historię Polski i integracji europejskiej oraz pozna tylko wybrane zagadnienia z jakże bogatej pozostałej historii powszechnej. Trudno jednak zgodzić się z tym, że uporządkowana będzie tylko wiedza dotycząca dziejów polskich. Przemyślenia wymaga także realna możliwość zweryfikowania stopnia osiągnięcia niektórych efektów z obszaru kompetencji społecznych. W jaki sposób ocenić można czy student „*odczuwa potrzebę promowania dziedzictwa historycznego*” i popularyzacji wiedzy historycznej (K_K07)? Czy jednostka rzeczywiście może stworzyć warunki do tego, by każdy student studiów licencjackich miał okazję „*sprzeciwić się wszelkim próbom instrumentalizacji historii*”? (K-K04). Najważniejszym jednak zadaniem stojącym przed jednostką jest przemyślenie i doprecyzowanie roli źródła historycznego w kształceniu na studiach I stopnia. Z efektu K_W12 wynika jasno, że absolwent zna różne typy źródeł oraz docenia znaczenie wiedzy źródłoznawczej w badaniach nad przeszłością. Efekty z obszaru umiejętności nie przekonują jednak, że wiedzę tę student może wykorzystać w praktyce. Efekt K_U07 zakłada wprowadzić, że student „*analizuje teksty źródłowe*”, ale „*przydatne w upowszechnianiu wiedzy historycznej*”. Rodzi się zatem pytanie ważne choćby z punktu widzenia koncepcji pracy dyplomowej: czy student kończący studia I stopnia na kierunku *Historia* będzie umiał odpowiedzieć na ważne pytania dotyczące przeszłości dzięki analizie źródła historycznego, czy może jedynie wykorzystywać źródła do ilustrowania wyводу opartego na literaturze przedmiotu?

Na studiach II stopnia kierunkowe efekty kształcenia zakładają posiadanie pogłębionej i poszerzonej wiedzy historycznej, opanowanie specjalistycznych umiejętności oraz nabycie kompetencji społecznych, niezbędnych do prowadzenia badań w zakresie dyscypliny

naukowej historia. Należy przy tym podkreślić, że w przypadku studiów II stopnia rola źródła historycznego została określona precyzyjnie i adekwatnie do poziomu studiów. Student posiada bowiem „*wiedzę pozwalającą na pogłębioną analizę i interpretację źródeł historycznych*” (K_W11), „*analizuje, interpretuje i wykorzystuje dla potrzeb własnych badań teksty źródłowe oraz inne nośniki pamięci*” (K_U05), a nawet „*potrafi dokonywać wnikliwej krytyki źródeł historycznych*” (K_U07). Z tak sformułowanych efektów kierunkowych wynika jasno formuła pracy dyplomowej jako pracy naukowej prezentującej wyniki badań polegających na krytycznej analizie źródeł. Warto jednak zwrócić uwagę na możliwe trudności w osiągnięciu przez wszystkich studentów efektu K_U07, który mówi o „wnikliwej krytyce źródeł”. Skoro dopiero na studiach II stopnia studenci uczą się krytyki źródła (bo w efektach kształcenia na studiach I stopnia nie ma o tym mowy), to czy rzeczywiście każdy będzie w stanie tę umiejętność opanować w tak wysokim stopniu? Niemożliwe wydaje się także osiągnięcie przez wszystkich studentów studiów magisterskich efektu K_U14: *Wykorzystuje w badaniach teksty źródłowe w języku łacińskim*. Dla większości studentów jedyną pracą badawczą jest praca magisterska, ale przecież ta większość na ocenianym kierunku nie poświęca swych prac epoce starożytnej czy wiekom średnim. Student zajmujący się historią XX wieku nie wykorzysta w swoich badaniach tekstów źródłowych w języku łacińskim. W jaki zatem sposób jednostka zapewni osiągnięcie tego efektu przez wszystkich studentów? Niemal wszystkie efekty kierunkowe na studiach II stopnia zostały sformułowane tak, że jasny jest przyrost wiedzy i umiejętności oraz udoskonalenie kompetencji społecznych w stosunku do studiów I stopnia. Wyjątkiem jest efekt K_W02, w którym mowa o „*podstawowej wiedzy z zakresu wybranej z nauk społecznych*”. Taką wiedzę powinien mieć już absolwent studiów licencjackich, na co wskazuje efekt K_W01: *Posiada podstawową wiedzę kierunkową w zakresie historii i wybranych nauk społecznych*.

Wskazane powyżej niejasności i niedociągnięcia, wymagające z pewnością interwencji nie mają jednak znaczenia zasadniczego dla ogólnej oceny trafności kierunkowych efektów kształcenia. Na studiach I stopnia pozwalają one przygotować studentów do prowadzenia badań naukowych, a na studiach II stopnia umożliwiają uczestnictwo w działalności badawczej. Kierunkowe efekty kształcenia i powiązane z nimi efekty na poziomie modułów zajęć przewidują także nabycie umiejętności w zakresie języków obcych z uwzględnieniem języka specjalistycznego na poziomie B2 ESOKJ na studiach I stopnia i B2+ na studiach II stopnia.

Efekty kształcenia zdefiniowane dla przedmiotów i modułów zajęć tworzących program studiów są spójne z kierunkowymi efektami kształcenia. W większości przypadków stanowią ich właściwe uszczegółowienie (np. na studiach I stopnia: *Historia Polski 1918-1945, historia powszechna 1918-1945, Nauki pomocnicze historii XIX i XX w., Historia historiografii z elementami metodologii historii*, na studiach II stopnia: *Metodologia historii, Statystyka i demografia historyczna, Historia wojskowości w XX w.*). W kilku sylabusach efekty kształcenia zdefiniowane dla przedmiotu/modułu są jednak tożsame z efektami kierunkowymi i tym samym - zbyt ogólne i niemożliwe do zrealizowania w ramach jednego modułu/przedmiotu (np. na studiach I stopnia: *Historia nowożytna Polski, Historia średniowieczna powszechna, Źródłoznawstwo-warsztaty*, na studiach II stopnia: *Dyplomatyka, Geografia historyczna -warsztat, Sfragistyka*). Należy zwrócić uwagę na fakt, że jednostka w wielu przypadkach formułuje efekty kształcenia wspólne dla całego modułu

zajęć, w skład którego wchodzi zajęcia w różnej formie i o zróżnicowanej tematyce (np. moduł *Historia powszechna 1789-1918* składa się z 30h wykładu i 45h konwersatorium, których tematyka jest zbieżna, ale – co słuszne - nie tożsama). Niektóre efekty kształcenia (przede wszystkim z obszaru wiedzy) możliwe są do osiągnięcia w ramach obu komponentów modułu (np. „*student ma uporządkowaną chronologicznie i tematycznie wiedzę z historii XIX w.*”), ale z całą pewnością nie wszystkie, przede wszystkim nie te z obszaru umiejętności. Podczas wykładu to nie student bowiem „*Stawia hipotezy i wykorzystuje wiedzę z zakresu nauk historycznych i społecznych dla ich uzasadniania*” (EK_12). Lepszym rozwiązaniem byłoby zatem sformułowanie osobnych efektów kształcenia dla każdego z zajęć wchodzących w skład modułu. Podobnie z zajęciami trwającymi dłużej niż semestr, a zaliczanymi semestralnie. Ogólnie sformułowane efekty kształcenia dla lektoratu języka obcego rozłożonego na cztery semestry nie pozwalają stwierdzić, jaką wiedzę przyswoił oraz jakie umiejętności posiadał student po zaliczeniu każdego kolejnego semestru. Efekt z zakresu umiejętności „*student tłumaczy i objaśnia proste teksty źródłowe w języku łacińskim*”, zdefiniowany dla zajęć z języka łacińskiego możliwy jest do osiągnięcia po przeprowadzeniu całego kursu kształcenia, a nie jednego tylko etapu (jednego semestru). W sylabusie przedmiotu brak natomiast efektów cząstkowych, przypisanych do kolejnych semestrów, które po przeprowadzeniu całości kursu złożą się na zacytowany powyżej efekt końcowy, oznaczony w sylabusie symbolem EK_02. Trudno więc uznać, że zawarta w sylabusach informacja o tym, czego nauczą się studenci/jakie uzyskają efekty w ramach każdego z zajęć i każdego odrębnie zaliczanego etapu kształcenia jest precyzyjna i dzięki temu jasna.

Plan studiów I stopnia ocenianego kierunku przewiduje praktykę zawodową na obu dostępnych specjalnościach: nauczycielskiej i archiwistycznej. Dla każdej z nich sformułowano odrębne efekty kształcenia, są one spójne z kierunkowymi efektami kształcenia. Tak jak w przypadku innych modułów zajęć jednostka sformułowala wspólne efekty kształcenia dla praktyk zawodowych odbywanych etapami - w różnych semestrach. Praktyka na specjalności archiwistycznej na II roku studiów obejmuje 60h i odbywa się w archiwum zakładowym UR, na III roku studiów – w takim samym wymiarze w urzędach i kancelariach. Każdy z tych etapów zaliczany jest oddzielnie. Brak osobno zdefiniowanych efektów dla każdego z tych etapów powoduje, że każdorazowe zaliczenie praktyk potwierdza uzyskanie wszystkich efektów zdefiniowanych w sylabusie praktyk, podczas gdy ich osiągnięcie w takim wymiarze czasu i tylko w jednej instytucji nie jest możliwe. Np. po I etapie praktyk – w archiwum zakładowym efekt EK_04 „*wykorzystuje wiedzę teoretyczną do wykonywania zadań praktycznych w archiwum zakładowym i kancelarii*” osiągnięty zostać może tylko częściowo. Wskazane byłoby więc sformułowanie odrębnych, specyficznych efektów kształcenia dla każdego osobno zaliczanego etapu praktyk.

Na studiach II stopnia praktyka zawodowa jest elementem obligatoryjnym dwóch z trzech modułów fakultatywnych: nauczycielskiego i archiwistyki. Efekty kształcenia sformułowano odrębnie dla praktyk w każdym z tych modułów są spójne z kierunkowymi efektami kształcenia. Efekty kształcenia dla praktyk zawodowych na specjalności nauczycielskiej nie są jednak zgodne z wymaganiami Rozporządzenia MNiSW z 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. Rozporządzenie rozdziela kształcenie w zakresie psychologiczno-pedagogicznym (Moduł 2) od kształcenia w zakresie dydaktycznym (Moduł 3), wymienia treści i efekty kształcenia dla

każdego z tych modułów, kładąc nacisk na ich powiązanie z etapami edukacyjnymi. Tymczasem jednostka zarówno na studiach I stopnia, jak i II stopnia posługuje się jednym sylabusem praktyk zawodowych, w którym bardzo ogólnie sformułowane efekty kształcenia nie są powiązane z etapami edukacyjnymi, ani z celami i efektami kształcenia sformułowanymi w rozporządzeniu odrębnie dla każdego z modułów. Z efektów kształcenia przypisanych do praktyk na specjalności nauczycielskiej na studiach I stopnia nie wynika, że student zyska przygotowanie praktyczne do nauczania w szkole podstawowej (II etap edukacyjny), a na studiach II stopnia – do nauczania na kolejnych etapach edukacyjnych. Podobne zastrzeżenia należy sformułować wobec efektów sformułowanych dla pozostałych przedmiotów oferowanych w ramach specjalności nauczycielskiej. Ani na studiach I stopnia, ani na studiach II stopnia efekty kształcenia przypisane do zajęć z psychologii, pedagogiki i dydaktyki nie zostały powiązane z etapami edukacyjnymi i nie odnoszą się do szczegółowych efektów kształcenia sformułowanych w Rozporządzeniu MNiSW z 17 stycznia 2012 r. w sprawie *standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela*. Niektóre z nich są także nieadekwatne do zdefiniowanych celów zajęć. Tak np. celem trzydziestogodzinnych zajęć z pedagogiki na studiach I stopnia jest „uzyskanie przez studentów wiedzy pedagogicznej oraz umiejętności niezbędnych w pracy nauczyciela-wychowawcy, umożliwiających współdziałanie nauczyciel – uczeń – rodzic”. Nie da się go jednak osiągnąć poprzez uświadamianie studentom „powiązań interdyscyplinarnych historii z innymi naukami humanistycznymi i społecznymi” (efekt EK-02). Brak także w przypadku niektórych przedmiotów przyrostu wiedzy między kolejnymi poziomami studiów. Efekty kształcenia dla przedmiotu „Pedagogika etapów edukacyjnych” na studiach I i II stopnia są identyczne, niezgodne z w/w rozporządzeniem i niejasne. Po ukończeniu tych zajęć na obu poziomach studiów student „ma podstawową wiedzę z zakresu wybranych nauk społecznych” (Czy oznacza to, że może mieć np. wiedzę z ekonomii? Efekt ten nie powinien wzbudzać wątpliwości o jakie nauki społeczne chodzi, ale wymieniać je wprost.), „posiada pogłębioną wiedzę w wybranej specjalizacji” (nie jest to możliwe, skoro z nauk społecznych ma tylko wiedzę na poziomie podstawowym), „samodzielnie zdobywa i pogłębia wiedzę, oraz doskonali własne umiejętności badawcze” (specjalność nauczycielska powinna pogłębiać umiejętności zawodowe/praktyczne, a nie badawcze), „podejmuje działania zmierzające do rozwoju własnych umiejętności fachowych”. Należy zatem stwierdzić, że w zakresie efektów kształcenia specjalność nauczycielska na obu poziomach studiów nie spełnia wymagań określonych w rozporządzeniu MNiSW.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Koncepcja kształcenia na kierunku *Historia* zgodna jest z misją i strategią Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz strategią Wydziału Socjologiczno-Historycznego. Odpowiada ona badaniom prowadzonym w jednostce oraz umożliwia umiędzynarodowienie procesu kształcenia. Jednostka przyjęła spójne z koncepcją kształcenia kierunkowe efekty kształcenia, które zostały prawidłowo przypisane do obszaru nauk humanistycznych, dziedziny nauk humanistycznych i dyscypliny naukowej historia. Kierunkowe efekty kształcenia zakładają uzyskanie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej w zakresie dyscypliny naukowej historia i nauk humanistycznych i pozwalają

przygotować studentów do prowadzenia badań naukowych podczas studiów I stopnia, a poprzez ich pogłębienie na studiach II stopnia umożliwić uczestnictwo w działalności badawczej. Nie wszystkie jednak kierunkowe efekty kształcenia zostały sformułowane jasno i w sposób możliwy do weryfikacji. Brak w efektach kształcenia na studiach I i II stopnia określenia poziomu biegłości językowej oraz jednoznacznego wskazania roli źródła historycznego w kształceniu na studiach I stopnia. Efekty zdefiniowane dla modułów zajęć są spójne z efektami kierunkowymi, ale brak wyraźnego przypisania poszczególnych efektów do konkretnych zajęć składających się na moduł kształcenia sprawia, że z sylabusu nie wynika, czego w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych student nauczy się podczas wykładu, a czego podczas konwersatorium lub ćwiczeń.

Wyodrębnienia wymagają także efekty przypisane do poszczególnych etapów praktyk zawodowych na specjalności archiwistycznej na studiach I stopnia. **O ocenie zadowolającej na obu poziomach kształcenia zdecydowała** jednak przede wszystkim niezgodność efektów kształcenia zdefiniowanych dla zajęć oferowanych w ramach specjalności nauczycielskiej z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu MNiSW z 17 stycznia 2012 r. w *sprawie standardów kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela*, brak powiązania efektów kształcenia z etapami edukacyjnymi oraz odrębnych efektów kształcenia dla praktyk realizowanych w ramach Modułu 2 (przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne) i Modułu 3 (przygotowanie dydaktyczne).

Dobre praktyki

-

Zalecenia

1. Należy rozszerzyć współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym w zakresie projektowania i monitorowania koncepcji kształcenia i programu studiów.
2. Należy dokonać przeglądu kierunkowych efektów kształcenia w celu wyeliminowania tych efektów, których osiągnięcie przez wszystkich studentów jest nierealne bądź trudne do weryfikacji oraz usunięcia powtórzeń i niejasności, w tym dotyczących miejsca źródła historycznego w kształceniu na studiach I stopnia.
3. Należy sformułować odrębne efekty kształcenia dla wykładów i konwersatoriów/ćwiczeń oferowanych w ramach modułów.
4. Należy sformułować odrębne efekty kształcenia dla kolejnych etapów praktyk zawodowych.
5. Należy sformułować efekty kształcenia dla przedmiotów oferowanych w ramach specjalności nauczycielskiej na obu poziomach studiów zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z 17 stycznia 2012 r. w *sprawie standardów kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela*.

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

2.1. Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia

2.2. Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia

2.3. Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

2.1.

Studia I stopnia na kierunku *Historia* trwają sześć semestrów i w tym czasie każdy student, zaliczyć musi – w zależności od wybranej specjalności - minimum 2070 albo 2175h zajęć oraz zdobyć minimum 183 albo 184 punkty ECTS. Warunkiem ukończenia studiów i uzyskania tytułu zawodowego licencjata jest przedłożenie i uzyskanie pozytywnej oceny pracy licencjackiej oraz zdanie egzaminu licencjackiego.

Studia II stopnia trwają cztery semestry i do ich zaliczenia wymagane jest – w zależności od wybranej specjalności - minimum 120 albo 124 punkty ECTS oraz minimum 905 albo 950h zajęć. Studia kończą się nadaniem tytułu zawodowego magistra. Warunkiem uzyskania magisterium jest też przedłożenie i uzyskanie pozytywnej oceny pracy magisterskiej oraz zdanie egzaminu magisterskiego. Czas trwania kształcenia na studiach I i II stopnia jest wystarczający do realizacji zaplanowanych treści kształcenia, osiągnięcia wszystkich kierunkowych efektów kształcenia i uzyskania kwalifikacji odpowiadających temu poziomowi studiów.

Studia pierwszego stopnia

W programie studiów licencjackich wyodrębniono trzy grupy zajęć obligatoryjnych dla każdego studenta, które mają zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia większości kierunkowych efektów kształcenia. Są to: zajęcia obejmujące kurs historii od czasów prehistorycznych po koniec XX wieku („grupa treści kierunkowych”), zajęcia skoncentrowane na przekazywaniu wiedzy z zakresu nauk pomocniczych historii oraz kształceniu umiejętności wykorzystywanych w pracy badawczej i w upowszechnianiu wyników badań („grupa treści podstawowych”) oraz zajęcia ogólne, obecne w programie większości kierunków studiów uniwersyteckich, czyli m.in. doskonalące umiejętności językowe, wprowadzające wiedzę z zakresu innych nauk humanistycznych lub społecznych oraz podstaw prawa w zakresie ochrony własności intelektualnej („grupa treści ogólnych”). Studenci studiów I stopnia muszą ponadto wybrać jedną z oferowanych specjalności: archiwistyczną albo nauczycielską. Jednostka oferuje studentom zainteresowanym historią starożytną lub średniowieczną dodatkowe zajęcia (poza programem studiów) z języka starogreckiego (120h) i języka łacińskiego (60h). Ani wyodrębnienie grup zajęć w programie studiów ani umiejscowienie poszczególnych przedmiotów lub modułów zajęć w planie studiów nie budzi zastrzeżeń. Wydział umożliwia studentom wybór zajęć, którym łącznie przypisano min. 30% liczby punktów ECTS koniecznych do ukończenia studiów, wymagany *Rozporządzeniem MNiSW z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów*, jak i poprzedzającym je *Rozporządzeniem MNiSW z dnia 26 września 2016 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów*. Studenci mają bowiem do wyboru jedną z dwóch oferowanych specjalności, z których specjalności nauczycielskiej przypisano łącznie z praktyką zawodową 51 punktów ECTS, zaś specjalności archiwistycznej – 50

punktów ECTS. Wybierają także seminarium licencjackie (łącznie 16 punktów ECTS) i wykład ogólnouczelniany (2 punkty ECTS). Jednostka dąży także do zapewnienia wszystkim studentom zajęć z nauk społecznych, którym łącznie przypisano min. 5 punktów ECTS, do czego zobowiązuje je w/w rozporządzenie. Z analizy programu studiów I stopnia wynika jednak, że do osiągnięcia tego minimum brakuje jeszcze jednego punktu ECTS. Studenci zostali bowiem zobligowani do zaliczenia przedmiotu „Podstawy socjologii”, w przypadku którego nakład pracy studenta oszacowany został na 2 punkty ECTS oraz jednego wykładu ogólnouczelnianego z nauk społecznych, któremu również przypisano 2 punkty ECTS. Formy zajęć na studiach I stopnia na kierunku *Historia* są różnorodne: wykłady, ćwiczenia audytoryjne, ćwiczenia warsztatowe, konwersatoria, lektoraty, seminaria i laboratoria. W kluczowych dla osiągnięcia większości kierunkowych efektów kształcenia grupach zajęć dominują formy sprzyjające aktywnemu udziałowi studentów, a więc ćwiczenia warsztatowe, konwersatoria, laboratoria i seminaria. Zajmują one ponad połowę czasu przeznaczanego na „treści kierunkowe” (510h wobec 420h wykładów), całość czasu (330h) poświęcanego na „treści podstawowe”, blisko 85% godzin zajęć na specjalności nauczycielskiej i ok. 70% godzin zajęć na specjalności archiwistycznej. Najczęściej są to ćwiczenia konwersatoryjne i zajęcia warsztatowe, a więc zajęcia odbywane w stosunkowo małych grupach, czemu w ostatnich latach sprzyja nieduża liczba studentów podejmująca kształcenie na ocenianym kierunku studiów. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że Uchwała nr 141/05/2017 Senatu UR z 24 maja 2017 r. w sprawie *określenia liczebności grup studenckich na Uniwersytecie Rzeszowskim* nie określa maksymalnej liczby uczestników zajęć, lecz koncentruje się na wyznaczeniu minimalnej liczby wymaganej do ich uruchomienia. W przypadku ćwiczeń konwersatoryjnych wymaga się udziału min. 20 studentów, zajęć warsztatowych – min. 15, a seminariów – min. 10. Uchwała dopuszcza możliwość obniżenia tych progów w indywidualnych przypadkach za zgodą Prorektora ds. Studenckich i Kształcenia i z rozwiązania tego jednostka korzysta w związku z niewielką liczbą studentów pozostających na studiach po rozliczeniu I roku. ZO PKA zwraca jednak uwagę, że brak systemowego ograniczenia liczby studentów uczestniczących w zajęciach przy lepszych wynikach rekrutacyjnych doprowadzić może do obniżenia jakości kształcenia. Zbyt duża liczba studentów w grupie utrudnia bowiem skuteczne wykorzystywanie metod aktywizujących studentów, wprowadzanie metod innowacyjnych oraz osiąganie efektów kształcenia z zakresu umiejętności i kompetencji społecznych. Metody kształcenia wykorzystywane do realizacji efektów z zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych na obu poziomach studiów (I i II stopnia) są różnorodne, powiązane z formą zajęć i umożliwiają przygotowanie studentów do prowadzenia badań. Dominują wśród nich metody tradycyjne (np. wykład, wykład z prezentacją multimedialną, pogadanka, dyskusja, analiza tekstu), ale – choć w zdecydowanie mniejszym stopniu – obecne są w procesie kształcenia także metody nowoczesne i bardziej zaawansowane (np. burza mózgów, debata oksfordzka, projekt). Dostępna w jednostce infrastruktura pozwala nauczycielom akademickim na stosowanie prezentacji multimedialnych i pokazów slajdów (np. map, ikonografii). Hospitacje przeprowadzone przez ZO PKA pokazały, a przeprowadzone ze studentami rozmowy potwierdziły, że nie wszyscy wykładowcy z możliwości tych korzystają, konieczne jest także doskonalenie umiejętności dydaktycznych kadry, by wykorzystywane multimedia oraz inne materiały dydaktyczne stanowiły efektywne wsparcie wykładu/dyskusji/pogadanki.

Studenci studiów I stopnia na kierunku *Historia* zobowiązani są do zaliczenia 120h lektoratu języka obcego, który gwarantuje opanowanie struktur gramatycznych i słownictwa specjalistycznego na poziomie B2. Jednostka oferuje studentom do wyboru zajęcia z języka angielskiego lub niemieckiego, ale od uczestników oczekuje ich znajomości na poziomie B1. Zaplanowana liczba godzin, forma zajęć i stosowane metody dydaktyczne dostosowane są do tych założeń. Należy jednak pamiętać, że nie wszyscy maturzyści zdają egzamin maturalny z języka angielskiego lub języka niemieckiego, a wielu absolwentów szkół średnich zna język angielski na poziomie wyższym niż B1. Jednostka powinna zatem wypracować rozwiązania systemowe pozwalające na kontynuowanie nauki innego języka obcego (np. także zdawanego na maturze języka rosyjskiego czy francuskiego) oraz dostosowanie kształcenia językowego do rzeczywistego poziomu biegłości językowej studentów. Lektorat z języka obcego oferowany przez jednostkę w przypadku zdecydowanie lepszej lub gorszej znajomości tego języka niż na poziomie B1 może okazać się nieefektywny. Niedopasowanie oferty lektoratów do poziomu biegłości językowej niektórych studentów potwierdziły też rozmowy ZO PKA ze studentami kierunku.

Program studiów I stopnia przewiduje także naukę języka łacińskiego. Każdy student zobowiązany jest do zaliczenia 90h lektoratu, w tym 60h w I semestrze i 30h w II semestrze studiów. Umieszczenie zajęć z łaciny w planie studiów ma ścisły związek z realizacją treści kierunkowych. Semestr pierwszy poświęcony jest bowiem na zgłębianie historii starożytnej, zaś semestr drugi – średniowiecznej. 90h zajęć to jednak zbyt mało, by studenci, którzy w zdecydowanej większości dopiero na studiach rozpoczynają naukę języka łacińskiego mogli osiągnąć związane z nim kierunkowe efekty kształcenia. Jednostka założyła bowiem, że każdy absolwent studiów I stopnia „zna przynajmniej jeden język klasyczny” (K_W20) oraz „tłumaczy i objaśnia teksty źródłowe w języku łacińskim” (K_U18). Należy zwrócić uwagę na fakt, że nie ma tu mowy o podstawowej znajomości języka czy tłumaczeniu prostych tekstów źródłowych. Na brak możliwości osiągnięcia tych efektów przy tak zaplanowanym kursie języka łacińskiego zwracali uwagę zarówno nauczyciele akademicki, jak i studenci podczas spotkania z ekspertami ZO PKA. Wydział proponuje wprowadzić studentom dodatkowe godziny zajęć z łaciny (60h na II roku studiów), ale jest to oferta dodatkowa, poza programem studiów, do korzystania z której studenci nie są zobowiązani.

W programach obu specjalności proponowanych studentom studiów I stopnia do wyboru przewidziano praktyki zawodowe. W ramach specjalności archiwistycznej student odbyć musi 120h praktyk (4 tygodnie), z tego 60h w archiwum zakładowym na II roku studiów i 60h w urzędach i kancelariach na III roku studiów. Nakład pracy studenta został właściwie oszacowany. Wszystkie istotne informacje związane z celami i treściami praktyk, ich organizacją, przebiegiem i warunkami zaliczania zostały opisane w sylabusie, programie i regulaminie praktyk, które dostępne są na stronie internetowej Instytutu Historii. Dobór miejsc odbywania praktyk oraz zakres treści realizowanych podczas praktyk umożliwiają realizację efektów zdefiniowanych w sylabusie, z zastrzeżeniem sformułowanym w kryterium 1. Realizując specjalność nauczycielską student zobowiązany jest do 210h praktyk, w tym 30h „praktyk ogólnopedagogicznych”, odbywanych w II semestrze, równoległe z zajęciami na uczelni i odpowiadających praktykom wymaganym w Module 2 z *Rozporządzenia MNiSW z 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela*, 120h praktyk dydaktycznych z zakresu historii, odbywanych po I i po II roku

studiów i odpowiadających praktykom z Modułu 3 i 60h praktyk dydaktycznych z zakresu woś, odbywanych równolegle z zajęciami na uczelni w IV semestrze i odpowiadających praktykom z Modułu 4 w/w rozporządzenia. Dobór miejsc praktyk (szkoły podstawowe) zgodne jest z wymaganiami ministerialnymi. Ich usytuowanie w planie studiów wymaga niewielkiej korekty (o czym poniżej). Nakład pracy studenta został właściwie oszacowany. Tak samo jak w przypadku praktyk archiwalnych wszystkie istotne informacje związane z celami i treściami praktyk, ich organizacją, przebiegiem i warunkami zaliczania zostały opisane w sylabusie, programie i regulaminie praktyk, które dostępne są na stronie internetowej Instytutu Historii. Treści realizowane podczas praktyk zostały w dokumentach tych przedstawione dokładnie w taki sam sposób, jak efekty kształcenia, a więc bez koniecznego wyodrębnienia i wskazania specyficznych treści wymaganych podczas praktyki będącej elementem przygotowania psychologiczno-pedagogicznego oraz podczas praktyki przygotowującej do nauczania historii i woś. Nie są też one w odpowiedni sposób powiązane z treściami wymienionymi w obowiązującym rozporządzeniu.

W ramach specjalności nauczycielskiej jednostka przygotowuje studentów do nauczania w szkole podstawowej historii, jako pierwszego przedmiotu i woś jako przedmiotu drugiego. Program specjalności pod względem liczby godzin zajęć, liczby punktów ECTS oraz zakresu merytorycznego przedmiotów gwarantujących przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne i dydaktyczne jest zgodny z *Rozporządzeniem MNiSW z 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela*. Właściwa jest także kolejność realizowanych przedmiotów: wszystkie zajęcia z psychologii i pedagogiki (Moduł 2) odbywają w semestrze pierwszym, przed rozpoczęciem kształcenia w zakresie dydaktyki ogólnej i przedmiotowej (moduł 3 i 4). Zastrzeżenia wzbudza jedynie czas odbywania praktyk należących do Modułu 2, czyli kształcenia psychologiczno-pedagogicznego. Powinny one jako komponent Modułu 2 odbyć się przed rozpoczęciem zajęć z Modułu 3. Tymczasem w programie studiów zostały one przypisane do semestru drugiego (kwiecień-maj) i odbywają się równolegle z przedmiotami z dydaktyki ogólnej i przedmiotowej. Wskazane w sylabusach zajęć treści kształcenia (z wyjątkiem tych przypisanych do praktyk zawodowych) są zgodne z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu.

Treści kształcenia realizowane w ramach zajęć kierunkowych, podstawowych i ogólnych odpowiadają kierunkowym efektom kształcenia, są kompleksowe i różnorodne, aktualne i powiązane z badaniami prowadzonymi w jednostce.

Studia drugiego stopnia

W programie studiów II stopnia, tak jak w przypadku studiów I stopnia, wyodrębniono grupę zajęć obligatoryjnych dla każdego studenta oraz dwie grupy specjalności - o charakterze naukowym i zawodowym. Studenci zobowiązani są do wyboru jednej specjalności z każdej grupy. Swoisty kanon, a więc zbiór zajęć wspólnych dla wszystkich studentów stanowią zajęcia doskonalące warsztat naukowy historyka i kompetencje językowe oraz stwarzające studentom warunki do prowadzenia prac badawczych. Pierwsza grupa specjalności zachęca studentów do

specjalizacji naukowej, druga do doskonalenia umiejętności stricte zawodowych. Wybór specjalności naukowych nie jest szeroki. Studenci mogą pogłębiać swą wiedzę w zakresie historii politycznej, społeczno-gospodarczej i kulturowej Europy Środkowo-Wschodniej (od średniowiecza do współczesności) lub historii wojskowości (od starożytności do XX wieku). Warto rozważyć wzbogacenie tej oferty, zgodnie z dorobkiem naukowym Instytutu Historii i w miarę możliwości organizacyjnych Wydziału. Szersza jest oferta specjalności skoncentrowanych na umiejętnościach zawodowych. Studenci, którzy ukończyli specjalność nauczycielską na studiach I stopnia mogą kontynuować kształcenie przygotowując się do nauczania w szkołach ponadpodstawowych (specjalność: Nauczycielska w zakresie historii i wiedzy o społeczeństwie). Absolwenci studiów I stopnia ze specjalnością archiwistyczną mają zapewnioną możliwość pogłębienia swojej wiedzy o archiwach przygotowując się do pracy w archiwach państwowych (specjalność: Archiwistyka). Studenci niezainteresowani pracą w szkole bądź w archiwum czy urzędzie administracji centralnej lub samorządowej mogą wybrać specjalność ogólnohistoryczną pogłębiającą wiedzę i rozwijającą umiejętności w zakresie nauk pomocniczych historii (np. sfragistyki, heraldyki, weksylologii, geografii historycznej) i edytorstwa, przydatne w muzealnictwie oraz działalności popularyzującej historię. Tak, jak na studiach I stopnia jednostka oferuje studentom dodatkowe zajęcia (poza programem studiów) z języka starogreckiego (120h) i języka łacińskiego (60h). Wyodrębnienie grup zajęć w programie studiów ani ich umiejscowienie w planie studiów nie budzi zastrzeżeń. ZO PKA zgłasza jedynie wątpliwości dotyczące zawartości programu specjalności ogólnohistorycznej, w której obok zajęć z nauk pomocniczych historii i edytorstwa znalazły się przedmioty poświęcone Polonii, systemom totalitarnym w pamięci społecznej i polskiemu systemowi prawnemu, niezwiązane z doskonaleniem umiejętności przydatnych w działalności zawodowej. Tak skomponowany program specjalności nie jest spójny.

Wydział umożliwia studentom wybór zajęć, którym łącznie przypisano powyżej 30% liczby punktów ECTS koniecznych do ukończenia studiów, wymagany *Rozporządzeniem MNiSW z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów*, jak i poprzedzającym je *Rozporządzeniem MNiSW z dnia 26 września 2016 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów*. Studenci wybierają bowiem seminaria magisterskie, wykłady ogólnouczelniane, jedną z dwóch specjalności naukowych oraz jedną z trzech specjalności zawodowych. Trzeba jednak zastrzec, że ten ostatni wybór jest pozorny. Studenci, którzy ukończyli studia I stopnia na innym kierunku lub na innej uczelni i nie uzyskali na tych studiach przygotowania do pracy w szkole podstawowej lub w archiwum zakładowym lub kancelarii urzędowej nie mogą wybrać ani specjalności archiwistycznej ani nauczycielskiej, pozostaje im tylko specjalność ogólnohistoryczna. Na studiach II stopnia problem z zapewnieniem wszystkim studentom min. 5 punktów ECTS z nauk społecznych i tym samym spełnieniem wymagań w/w rozporządzeń jest jeszcze większy niż na studiach I stopnia. W grupie zajęć obligatoryjnych nazwanych w programie studiów „grupą treści podstawowych i kierunkowych” jednostka oferuje studentom wykład ogólnouczelniany z nauk społecznych, któremu przypisano 2 punkty ECTS. Pozostałe 3 student powinien zdobyć w ramach wybranych specjalności. Jest to jednak możliwe wyłącznie na specjalności nauczycielskiej w ramach zajęć z psychologii i pedagogiki (łącznie 4 punkty ECTS). W programie pozostałych specjalności (tak naukowych, jak i zawodowych) brak przedmiotów z nauk społecznych. Zatem wyłącznie studentom przygotowującym się do

zawodu nauczyciela zapewniono możliwość uzyskania min. 5 punktów ECTS z nauk społecznych.

Program studiów II stopnia w jeszcze większym stopniu niż program studiów I stopnia kładzie nacisk na aktywny udział studentów w zajęciach. Stąd niewielka w nim reprezentacja wykładów. W grupie zajęć podstawowych (10 przedmiotów i 455h) to zaledwie jeden 30-godzinny przedmiot (wykład ogólnouczelniany). Na specjalnościach Europa Środkowo-Wschodnia i Historia wojskowości na wykłady przeznaczono po ok. 1/3 czasu (75h lub 90h na 255h zajęć), na specjalnościach przygotowujących do pracy w zawodzie jeszcze mniej – zaledwie 15h na specjalności nauczycielskiej oferującej łącznie 240h zajęć, po 30h na specjalnościach: archiwistycznej i ogólnohistorycznej, których programy obejmują po 195h zajęć. Najczęstsza formą zajęć jest konwersatorium, w dalszej kolejności: seminarium, laboratorium i lektorat. Formy zajęć w powiązaniu ze stosowanymi w ich trakcie metodami dydaktycznymi scharakteryzowanymi przy okazji studiów I stopnia pozwalają na osiągnięcie zaplanowanych efektów kształcenia.

Studenci studiów II stopnia na kierunku *Historia* zobowiązani są do zaliczenia 60h lektoratu z nowożytnego języka obcego lub łaciny. Takie rozwiązanie nie gwarantuje podniesienia poziomu biegłości językowej wszystkich studentów do oczekiwanego na studiach II stopnia poziomu B2+ i osiągnięcia przez nich efektu kierunkowego K_U15: student „*pisze teksty fachowe w przynajmniej jednym języku nowożytnym*” i K_U13: student „*komunikuje się na poziomie zaawansowanym w wybranym języku nowożytnym*”. Jeśli student 60h lektoratu poświęci na naukę łaciny, wówczas oba efekty pozostaną jedynie niezweryfikowaną deklaracją. Jeśli zaś w obu semestrach (30h w pierwszym i 30h w drugim semestrze) wybierze język nowożytny, wówczas nie osiągnie efektu K_U14: student „*wykorzystuje w badaniach teksty źródłowe w języku łacińskim*”. Jego znajomość łaciny będzie bowiem w dalszym ciągu na tym samym poziomie, co na studiach I stopnia, po zaliczeniu 90h zajęć. Jednostka oferuje wprawdzie studentom moduł dodatkowy, poza programem studiów, składający się z lektoratów: 120h języka starogreckiego i 60h języka łacińskiego, ale nie są to zajęcia obowiązkowe dla wszystkich studentów. Nie mogą być zatem rozpatrywane jako wsparcie umożliwiające osiągnięcie wskazanego efektu kierunkowego przez każdego studenta.

Jak wspomniano powyżej w programie studiów II stopnia przewidziano trzy specjalności doskonalące umiejętności praktyczne przydatne w działalności zawodowej. Tylko na dwóch z nich: archiwistycznej i nauczycielskiej wymaga się odbycia praktyki zawodowej. Brak takiej formy kształcenia na specjalności ogólnohistorycznej osłabia pozycję studentów wybierających tę specjalność na rynku pracy. ZO PKA rekomenduje więc objęcie obligatoryjnymi praktykami zawodowymi wszystkich studentów studiów II stopnia.

W ramach specjalności archiwistycznej student odbyć musi 90h praktyk (3 tygodnie) w archiwum państwowym. Nakład pracy studenta został jednak przeszacowany. 6 punktów ECTS, które przypisano praktykom archiwistycznym to ok. 150-180h pracy studenta. Trudno uznać, że student poświęca na przygotowanie się do praktyk tyle samo czasu, co na ich odbycie. Tak, jak w przypadku studiów I stopnia, wszystkie istotne informacje związane z celami i treściami praktyk, ich organizacją, przebiegiem i warunkami zaliczania zostały opisane w sylabusie, programie i regulaminie praktyk, które dostępne są na stronie internetowej Instytutu Historii. Dobór miejsc odbywania praktyk oraz zakres treści realizowanych podczas praktyk umożliwiają realizację efektów zdefiniowanych w sylabusie przedmiotu. Realizując

specjalność nauczycielską student zobowiązany jest do 210h praktyk, w tym 30h „praktyk ogólnopedagogicznych”, odbywanych w II semestrze, równoległe z zajęciami na uczelni i odpowiadających praktykom wymaganym w Module 2 z *Rozporządzenia MNiSW z 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela*, 120h praktyk dydaktycznych z zakresu historii, odbywanych tuż przed ukończeniem I roku studiów – we wrześniu w wymiarze 60h oraz podczas III semestru w wymiarze kolejnych 60h i odpowiadających praktykom z Modułu 3 i 60h praktyk dydaktycznych z zakresu woś, odbywanych równoległe z zajęciami na uczelni w IV semestrze i odpowiadających praktykom z Modułu 4 w/w rozporządzenia. Dobór miejsc praktyk (szkoły ponadpodstawowe) zgodny jest z wymaganiami ministerialnymi, ale ich usytuowanie w planie – tak jak na studiach I stopnia – wymaga poprawy. Praktyka ogólnopedagogiczna powinna bowiem zakończyć się przed rozpoczęciem kształcenia w zakresie dydaktycznym. Zaplanowane przez jednostkę na drugi semestr równoległe realizowanie praktyk przynależnych do Modułu 2 z zajęciami z dydaktyk przedmiotowych tworzących Moduł 3 jest rozwiązaniem niezgodnym z wytycznymi sformułowanymi w rozporządzeniu MNiSW. Przeszacowany został także nakład pracy studenta. Praktykom nauczycielskim przypisano 11 punktów ECTS, pomimo tego, że obejmują one 210h - dokładnie tyle samo, co na studiach I stopnia, w programie których praktyka nauczycielska cieszy się 10 punktami ECTS. Tak samo jak w przypadku praktyk archiwalnych wszystkie istotne informacje związane z celami i treściami praktyk, ich organizacją, przebiegiem i warunkami zaliczania zostały opisane w sylabusie, programie i regulaminie praktyk, które dostępne są na stronie internetowej Instytutu Historii. Tak, jak na studiach I stopnia, treści realizowane podczas praktyk zostały w dokumentach tych przedstawione bez koniecznego wyodrębnienia i wskazania specyficznych treści wymaganych podczas praktyki będącej elementem przygotowania psychologiczno-pedagogicznego oraz podczas praktyki przygotowującej do nauczania historii i woś. Nie są też one w odpowiedni sposób powiązane z treściami wymienionymi w obowiązującym rozporządzeniu.

Treści pozostałych komponentów programu specjalności nauczycielskiej są zgodne z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu. Jednostka na studiach II stopnia przygotowuje studentów posiadających uprawnienia do nauczania historii i woś w szkole podstawowej do pracy w szkołach ponadpodstawowych. Liczba godzin zajęć i punktów ECTS, do nich przypisanych, a także ich zakres merytoryczny odpowiadają wymaganiom stawianym w rozporządzeniu regulującym kształcenie do zawodu nauczyciela.

Treści kształcenia realizowane w ramach pozostałych specjalności oraz w grupie zajęć kierunkowych i podstawowych odpowiadają kierunkowym efektom kształcenia, są kompleksowe i różnorodne, aktualne i powiązane z badaniami prowadzonymi w jednostce.

Warunki, w jakich odbywa się kształcenie na ocenianym kierunku studiów na obu poziomach, formy zajęć i wykorzystywane metody dydaktyczne nie utrudniają studentom z niepełnosprawnością osiągnięcie założonych efektów kształcenia. Mogą oni liczyć na dostosowanie procesu kształcenia do potrzeb indywidualnych. Studentom poruszającym się na wózkach inwalidzkich lub posiadającym różne problemy z poruszaniem się uniwersytet zapewnia transport, dla osób niedowidzących w całym budynku na drzwiach do sal wykładowych i gabinetów oraz na poręczach na klatce schodowej zamieszczono tabliczki informacyjne w języku Braille’a, wykładowcy przygotowują też dla nich specjalne materiały dydaktyczne. Jeśli charakter niepełnosprawności tego wymaga nauczyciele akademicy

organizują dodatkowe konsultacje i indywidualnie ustalają formy zaliczenia przedmiotu. Wsparcia podczas zajęć studentom z niepełnosprawnościami udzielają także asystenci i tłumacze języka migowego. Problemy tej grupy studentów jednostka rozwiązuje współpracując z uniwersyteckim Biurem ds. Osób Niepełnosprawnych oraz Pełnomocnikiem Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych.

Zgodnie z *Regulaminem Studiów* obowiązującym na Uniwersytecie Rzeszowskim studentom przysługuje indywidualna organizacja studiów. Studenci szczególnie uzdolnieni mogą realizować indywidualny program i plan studiów, dostosowany do ich zainteresowań naukowych i wspierany odpowiednimi metodami dydaktycznymi.

Wydział Socjologiczno-Historyczny ani na studiach I stopnia, ani na studiach II stopnia nie prowadzi zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Studenci obciążeni są zajęciami równomiernie od poniedziałku do piątku. Warunki i czas, w jakim odbywa się kształcenie jest zgodny z zasadami higieny procesu nauczania.

2.2

Na ocenianym kierunku studiów przewiduje się trzy formy oceny podsumowującej: egzamin, zaliczanie z oceną i zaliczenie bez oceny. W programie studiów do każdego modułu/przedmiotu przyporządkowano jedną formę, pomimo, że z lektury niektórych sylabusów wynika, że każda forma zajęć zaliczana jest osobno, np. w sylabusie przedmiotu *Historia Polski 1918 – 1945* mowa o osobnych ocenach z egzaminu i z ćwiczeń, z kolei w sylabusie przedmiotu *Historia starożytna* przy formie zajęć - wykład wpisano zaliczenie bez oceny oraz egzamin przedmiotowy z oceną, zaś przy konwersatorium – zaliczenie z oceną. W niektórych sylabusach w ogóle nie wskazano formy zaliczenia lub wskazano dwie (np. egzamin i zaliczenie na ocenę), choć nie wiadomo do których zajęć składających się na przedmiot/moduł należy przyporządkować odpowiednią formę zaliczenia. W sylabusach nie wyjaśniono jaką wagę dla oceny przedmiotu mają oceny poszczególnych zajęć. Zapisy w programie studiów pozwalają przypuszczać, że w przypadku przedmiotów o dwóch formach zajęć: wykład i ćwiczenia/konwersatorium ocena z tych ostatnich ogóle nie jest brana pod uwagę. Przywołane powyżej przedmioty: *Historia Polski 1918 – 1945* i *Historia starożytna*, którym przypisano po 30h wykładu i odpowiednio 45 lub 60h ćwiczeń/konwersatorium jako formę zaliczenia mają w programie wskazany wyłącznie egzamin. Podobnie z *Historią wojskowości antyku i średniowieczu* (przedmiot na studiach II stopnia realizowany w postaci wykładu i konwersatorium; forma zaliczenia w programie – egzamin; forma zaliczenia w sylabusie: wykład – egzamin pisemny, konwersatorium – zaliczenie na ocenę) i wieloma innymi przedmiotami z programów studiów I i II stopnia.

W sylabusach określono także metody weryfikacji poszczególnych przedmiotowych efektów kształcenia, do których należą głównie: egzamin ustny, kolokwium, obserwacja w trakcie zajęć, praca pisemna, referat, prezentacja, projekt oraz kryteria oceniania. Z rzadka w sylabusach wyraźnie wskazuje się minimum niezbędne do zaliczenia zajęć/egzaminu, jak i wagę poszczególnych ocen cząstkowych dla ostatecznej oceny zaliczającej zajęcia. Za błędne uznać należy wymienianie wśród metod weryfikacji efektów kształcenia lub kryteriów oceniania frekwencji. Sama obecność na zajęciach ani nie potwierdza zdobycia wiedzy czy umiejętności ani nie może być podstawą do oceny stopnia ich opanowania.

Praktyki zawodowe na specjalności nauczycielskiej zaliczane są przez koordynatora praktyk na podstawie dziennika praktyk, osobnego arkusza oceny praktyki ogólnopedagogicznej (praktyki z Modułu 2), osobnego arkusza oceny praktyki przedmiotowej, potwierdzenia odbycia praktyki, opinii pracodawcy o praktykancie i przebiegu praktyk, konspektów lekcji i zeszytu hospitacji. Narzędzia te pozwalają na weryfikację efektów kształcenia przypisanych do praktyk. Podstawą zaliczenia praktyk zawodowych na specjalności archiwistycznej są trzy dokumenty: dziennik praktyk zatwierdzony przez opiekuna z ramienia instytucji, potwierdzenie odbycia praktyki i opinia o praktykancie wystawiona przez instytucję, w której student odbywał praktykę. Są one bardzo dobrym źródłem wiedzy o miejscu i czasie praktyki, czynnościach wykonywanych podczas praktyk, wreszcie o postawie praktykanta (stopniu zaangażowania, odpowiedzialności, rzetelności, aktywności, systematyczności, przestrzeganiu regulaminu), nie najlepszym jednak do stwierdzenia, czy osiągnięte zostały wszystkie z założonych efektów kształcenia. Żaden z tych dokumentów nie pozwala stwierdzić, czy student po odbyciu praktyki archiwalnej na studiach II stopnia „posiada zaawansowaną wiedzę z zakresu archiwistyki i zarządzania dokumentacją” (EK_01).

Na obu specjalnościach student po zakończeniu praktyki dokonuje oceny jej przydatności i powiązania z programem studiów, wsparcia udzielanego przez opiekuna praktyk w instytucji, możliwości wykazania się podczas praktyk samodzielnością i inicjatywą, stopnia przygotowania do samodzielnego wykonywania podstawowych zadań zawodowych. Kwestionariusz oceny studenckiej zawiera także zachętę do formułowania propozycji zmian służących doskonaleniu tej formy kształcenia. Z możliwości tej korzystają niektórzy studenci.

Tematyka prac etapowych i egzaminacyjnych odnosi się do treści programowych poszczególnych przedmiotów i w przeważającej części – tak jak cały program studiów – dotyczy dyscypliny naukowej historia. Tematy wszystkich prac dyplomowych na studiach I i II stopnia odpowiadają tej dyscyplinie, w pisują się w zakres badań prowadzonych przez pracowników Instytutu Historii i zwykle wynikają z zainteresowań naukowych studentów.

Osiągnięcia naukowe studentów, są związane z dyscypliną naukową historia i wynikają z profilu studiów. Są to zazwyczaj wystąpienia na studenckich sesjach naukowych poświęconych różnym aspektom historii, publikacje artykułów - przede wszystkim w pracach zbiorowych pod redakcją pracowników IH, udział w międzynarodowych i krajowych projektach studenckich, wspomagających proces kształcenia na ocenianym kierunku.

Jednostka stara się zapewnić bezstronność, rzetelność oraz przejrzystość procesu sprawdzania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, czemu służy m.in. określenie w Regulaminie Studiów Wyższych terminu ogłaszania wyników egzaminów (max. 7 dnia), zagwarantowanie studentowi prawa wglądu do ocenionej pracy czy przechowywanie wszystkich etapowych prac pisemnych oraz zaliczeń i egzaminów pisemnych przez okres wskazany w *Uchwale nr 255A/11/2015 Rady Wydziału Socjologiczno-Historycznego z 19.11.2015 r. w zakresie odbywania studiów na Wydziale Socjologiczno-Historycznym*. Nad zasadnością i porównywalnością wystawianych ocen czuwa Rada Programowa kierunku. ZO PKA zwraca jednak uwagę na trudności z utrzymaniem porównywalności ocen z prac dyplomowych na studiach I stopnia, wynikające z niejasności dotyczących wymagań stawianych tym pracom, o czym mowa w pkt. 2.3. Zarówno bowiem prace licencjackie przygotowane wyłącznie w oparciu o literaturę przedmiotu, jak i prace, w których student wykazał się umiejętnością analizy źródła historycznego i jego interpretacji przy

wykorzystaniu opracowań naukowych oceniane są na tym samym poziomie.

Jednostka zapewnia studentom z niepełnosprawnością warunki równego traktowania w procesie sprawdzania i oceniania efektów kształcenia. Metody i formy oceniania uwzględniają w takich sytuacjach indywidualne potrzeby studentów, pozwalają na indywidualizację sposobu sprawdzania osiągania efektów kształcenia, czasu trwania procedury sprawdzającej i organizacji sesji egzaminacyjnej.

Regulamin Studiów Wyższych UR przewiduje szereg rozwiązań służących zapobieganiu konfliktom. Należą do nich m.in. prawo studenta do odwołania się od decyzji Dziekana do Rektora, prawo do egzaminu komisyjnego, prawo do obserwatora studenckiego podczas egzaminu komisyjnego. Trzeba jednak zwrócić uwagę na fakt, że niektóre zapisy Regulaminu sprzyjać mogą pojawianiu się konfliktów. Należy do nich § 32 ust. 3 przyznający nauczycielowi akademickiemu przeprowadzającemu egzamin prawo decydowania o uznaniu, bądź nie, usprawiedliwienia nieobecności studenta podczas egzaminu/zaliczenia. Wydaje się, że żaden wykładowca nie powinien mieć prawa kwestionowania np. zasadności zwolnienia lekarskiego, a taką możliwość stwarza w/w przepis.

Studenci ocenianego kierunku studiów mogą liczyć na systematyczne wsparcie merytoryczne i organizacyjne ze strony pracowników naukowych. Wykładowcy są dostępni zarówno na konsultacjach służących sprawom dydaktyczno-naukowym, jak i dyżurach poświęconych organizacji studiów. Informacja o dyżurach jest ogólnie dostępna, z rzadka są one odwoływane czy przekładane. Studenci mogą się także kontaktować z prowadzącymi zajęcia za pomocą poczty mailowej. Wsparcie naukowe udzielane przez pracowników IH dotyczy nie tylko indywidualnych projektów studenckich, ale także działalności studenckich kół naukowych.

2.3

Zasady rekrutacji na oceniany kierunek studiów w roku akademickim 2018/2019 przyjęte zostały *Uchwałą Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 24 maja 2017 roku w sprawie warunków, trybu oraz terminów rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji dla poszczególnych kierunków studiów wyższych w roku akademickim 2018/2019*. Kandydaci na studia I stopnia przyjmowani są w trybie rekrutacji ciągłej, czyli na bieżąco na podstawie kompletu złożonych dokumentów aż do wyczerpania limitu miejsc. Przy dużej liczbie chętnych limit miejsc na kierunku może być zwiększany kosztem liczby miejsc na innych kierunkach studiów prowadzonych przez Wydział, a niecieszących się w danej rekrutacji szczególnym zainteresowaniem kandydatów. Kryteria kwalifikacji i procedury rekrutacyjne uznać należy za przejrzyste i gwarantujące kandydatom równość szans.

Maturzystom zainteresowanym studiowaniem *Historii* jednostka nie stawia jednak żadnych wymagań merytorycznych, rekrutacja nie ma charakteru selektywnego. Oznacza to, że na studia I stopnia przyjmowani są zarówno absolwenci szkół średnich, którzy doskonale zdali nie tylko egzamin maturalny z przedmiotów obowiązkowych, ale także z przedmiotów dodatkowych, np. historii na poziomie rozszerzonym, jak i ci, którzy ledwie zdali egzamin z języka polskiego,

matematyki i języka obcego na poziomie podstawowym. Wszystkich – pomimo tak znaczących różnic w kompetencjach „na starcie” - ten sam program kształcenia realizowany tymi samymi metodami dydaktycznymi doprowadzić ma w tym samym czasie do tych samych efektów kształcenia. Nie wydaje się możliwe, by student, który zdał egzamin maturalny z języka polskiego na poziomie podstawowym ledwo przekraczając próg minimalny i nie zdawał egzaminu maturalnego z historii po trzech latach studiowania „*stosował różnorodne formy pisarstwa historycznego*” (K_U14), „*posługiwał się wybranymi teoriami w zakresie nauk historycznych i pokrewnych*” (K_U04), a po 90h łaciny „*tłumaczył i objaśniał teksty źródłowe w języku łacińskim*” (K_U18). Na zbyt niski poziom kompetencji studentów rozpoczynających kształcenie na ocenianym kierunku jako na główny powód trudności z osiągnięciem zakładanych efektów kształcenia zwracali także uwagę nauczyciele akademicy podczas spotkania z ZO PKA. Niektórzy widzieli w tym uzasadnienie decyzji o odstąpieniu od pracy dyplomowej opartej na analizie źródeł historycznych. Brak jakichkolwiek wymagań merytorycznych podczas rekrutacji negatywnie ocenili także studenci ocenianego kierunku. Zbyt duże różnice w poziomie wiedzy i umiejętności uczestników zajęć uznali za utrudniające naukę i demobilizujące. Zasady rekrutacji nie gwarantują zatem przyjęcia na studia kandydatów o kompetencjach niezbędnych do osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się. Należy także podkreślić, że jednostka nie prowadzi też żadnej wewnętrznej selektywnej rekrutacji na specjalność nauczycielską. W efekcie do zawodu nauczyciela historii i wos w ośmioletniej szkole podstawowej przygotowujący się studenci, którzy ledwie zdali maturę z przedmiotów obligatoryjnych na poziomie podstawowym, a matury z historii nie zdawali wcale.

W tej samej uchwale Senatu UR opisano zasady rekrutacji na studia II stopnia. O przyjęcie na kierunek *Historia* ubiegać się mogą absolwenci studiów I stopnia, wszystkich kierunków humanistycznych i społecznych. Proces rekrutacji przebiega w ten sam sposób, co na studiach I stopnia – jednostka prowadzi rekrutację ciągłą i przyjmuje kandydatów na podstawie złożonych dokumentów do wyczerpania limitu miejsc, przy czym limit ten może być zwiększony w razie wzmożonego zainteresowania studiami na tym kierunku. Ani program studiów ani zasady rekrutacji nie nakładają na kandydatów po innych kierunkach studiów niż *Historia* wyrównanie wybranych kompetencji z zakresu wiedzy i umiejętności związanych z tą dyscypliną, a bez tego trudno o osiągnięcie założonych efektów kształcenia na studiach II stopnia. Jednostka nie oferuje też dodatkowych zajęć, które pomogłyby studentowi z licencjatem z innego kierunku nadrobić braki niezbędne do osiągnięcia zaawansowanego poziomu wiedzy i umiejętności oczekiwanych od magistra historii. Nieobowiązkowe *Warsztaty językowe* w postaci 120h zajęć z języka starogreckiego i 60h zajęć z języka łacińskiego takiej roli z pewnością nie spełnią, bo nie sposób po tak małej liczbie godzin nauki języka od podstaw używać łacińskich tekstów źródłowych w badaniach naukowych (efekt z zakresu umiejętności K_U14). Student po ekonomii, pedagogice, filologii obcej lub innym, niezbliznym do historii, kierunku z nauk humanistycznych lub społecznych może mieć problem z osiągnięciem efektu K_U07 „*potrafi dokonywać wnikliwej krytyki źródeł historycznych*”, bo w tym samym czasie, w którym absolwenci historii pogłębiać będą swoją wiedzę o źródłach i doskonalić umiejętności ich krytyki, analizy i interpretacji, on bez żadnego systemowego wsparcia nadrabiać będzie musiał wiedzę źródłoznawczą i podstawy warsztatu historycznego ze studiów I stopnia.

Zasady rekrutacji na studia II stopnia wyraźnie wskazują, że specjalność nauczycielską mogą podjąć tylko te osoby, które na studiach I stopnia zdobyły uprawnienia do nauczania w

szkole podstawowej. Wprawdzie nie precyzują, czy chodzi o uprawnienia do nauczania historii i wos, czy o uprawnienia do nauczania jakiegokolwiek przedmiotu, ale sylabusy do dydaktyki historii i dydaktyki wos rozwiewają wszelkie wątpliwości. W warunkach wstępnych wskazano bowiem konieczność zaliczenia zajęć z dydaktyki historii i dydaktyki wos oraz praktyki zawodowej ze studiów I stopnia.

Proces dyplomowania obejmuje dwa etapy: przygotowanie pracy dyplomowej i egzamin dyplomowy. Procedurę wyboru seminarium dyplomowego i zatwierdzania tematów prac dyplomowych, wymagania merytoryczne i formalne stawiane pracy dyplomowej oraz zasady przeprowadzania egzaminu dyplomowego na obu poziomach studiów reguluje *Uchwała Rady Instytutu Historii w sprawie zapisów i zmiany seminarium, zatwierdzania tematów, wymogów oraz zasad przeprowadzania egzaminów dyplomowych*, będąca uszczegółowieniem Uchwały nr 255B/11/2015 Rady Wydziału Socjologiczno-Historycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 19.11.2015 r. Zgodnie z przyjętymi zasadami promotorami prac licencjackich mogą być doktorzy, doktorzy habilitowani i profesorowie, prac magisterskich – profesorowie i doktorzy habilitowani, a także za zgodą Rady Wydziału nauczyciele akademicki ze stopniem doktora. Tematy wszystkich prac dyplomowych są dyskutowane i zatwierdzane podczas posiedzenia Rady Instytutu Historycznego. Ważnym wątkiem tych dyskusji jest zgodność tematu pracy ze specjalizacją naukową promotora. Rada dba także o unikanie powtórzeń bądź nadmiernych podobieństw w tematach prac przygotowywanych pod opieką różnych promotorów. W § 5 w/w Uchwały sformułowano wymagania merytoryczne stawiane pracom licencjackim i osobno – magisterskim, które pozwalają stwierdzić w przypadku studiów I stopnia o profilu ogólnoakademickim osiągnięcie przez studentów co najmniej przygotowania do prowadzenia badań, a w przypadku studiów II stopnia – udział w badaniach. Sposób sformułowania oczekiwań wobec pracy magisterskiej nie budzi wątpliwości, że ma to być opracowanie naukowe, w którym dzięki analizie źródeł historycznych i ich interpretacji z krytycznym wykorzystaniem literatury przedmiotu udzielono odpowiedzi na postawione pytania badawcze. Zdziwienie ZO PKA budzi jedynie wskazanie, że bibliografia winna zawierać najnowszą literaturę przedmiotu. Jest przecież wiele starszych prac naukowych ciągle aktualnych, zawierających tezy dotąd niepodważone i często przywoływane, którym upływ czasu w żaden sposób nie zaszkodził. Warto więc rozważyć zasadność tego zalecenia. Więcej niejasności kryje się w wymaganiach stawianych pracom licencjackim. Nieprecyzyjny jest bowiem zapis mówiący, że winna ona potwierdzać „znajomość podstawowej literatury przedmiotu, umiejętność jej doboru i wykorzystania, a zwłaszcza powoływania się na źródła”. Nie wiadomo, czy chodzi o umiejętność powoływania się na wykorzystaną literaturę przedmiotu czy na źródła historyczne? Czy użyte w dokumencie pojęcie źródła odnosi się wyłącznie do dokumentu historycznego czy do wszelkich źródeł wiedzy studenta? Wątpliwości te prowadzą do fundamentalnego pytania, na które uchwała Rady Instytutu Historycznego nie udziela jasnej odpowiedzi: czy praca licencjacka ma być opracowaniem danego zagadnienia na podstawie wyłącznie literatury naukowej, literatury naukowej z ilustracyjnym wykorzystaniem źródeł historycznych, czy może na podstawie analizy i interpretacji źródeł historycznych wykorzystujących dorobek historiografii? ZO PKA uważa, że wskazana powyżej nieprecyzyjność sformułowań zawartych w przyjętym przez Radę IH dokumencie świadczy o braku środowiskowego konsensusu co do warunków, jakie spełniać powinna praca dyplomowa na studiach I stopnia. Potwierdziło to spotkanie z nauczycielami akademickimi, z których część

uważała, że praca oparta wyłącznie na literaturze naukowej spełnia przyjętą w jednostce normę, a część, że winna być napisana z wykorzystaniem źródeł historycznych, choć sposób ich wykorzystania także wzbudzał kontrowersje. Również analiza wybranych przez ZO PKA prac licencjackich prowadzi do wniosku o skrajnie odmiennych oczekiwaniach promotorów wobec przygotowywanych pod ich kierunkiem prac licencjackich. Są wśród nich bowiem opracowania bardzo szerokich zagadnień przygotowane wyłącznie w oparciu o literaturę przedmiotu, prace, w których źródła historyczne wykorzystywane są w sposób ilustracyjny i takie, w których studenci wykazali się umiejętnością ich analizy. Rozstrzygnięcie tego problemu winno być połączone z refleksją nad równie niejasną deklaracją złożoną w kierunkowych efektach kształcenia, szczególnie w efekcie oznaczonym symbolem K_U07, o czym mowa była w opisie kryterium 1. W ślad za tą decyzją powinna iść korekta formularza recenzji, przynajmniej w zakresie pkt. 6 „*Charakterystyka doboru i wykorzystania źródeł*”, a może także w innych punktach, tak, by kryteria oceny stosowane wobec pracy licencjackiej odpowiadały specyficznym wymaganiom sformułowanym w uchwale IH. Ponownego rozważenia wymaga także znajdujący się w tym dokumencie zapis zobowiązujący autora pracy do zamieszczenia „*w wykazie literatury przedmiotu liczby pozycji bibliograficznych świadczących o dostatecznym poznaniu badanego tematu*”. ZO PKA uważa, że jeśli praca licencjacka miałaby odwoływać się wyłącznie do literatury przedmiotu, to bibliografia winna być kompletna. Istotne jest również wyraźne podkreślenie, że chodzi o opracowania naukowe. Analizowane przez ekspertów PKA prace pokazały bowiem, że niektórzy studenci studiów I stopnia za równorzędne z pracami naukowymi uznają prace popularne, zdarza się także, że mylą źródła z opracowaniami.

Egzaminy dyplomowe na ocenianym kierunku studiów mają ścisły związek z pracami dyplomowymi. Zarówno podczas egzaminu licencjackiego, jak i magisterskiego student zobowiązany jest bowiem do przedstawienia głównych tez swojej pracy, a pytania egzaminatorów – maksymalnie jedno na egzaminie licencjackim i maksymalnie dwa na egzaminie magisterskim – mogą odnosić się do zagadnień omawianych w pracy dyplomowej. Niewłaściwa wydaje się jednak terminologia używana w *Uchwale Rady Instytutu Historii w sprawie zapisów i zmiany seminarium, zatwierdzania tematów, wymogów oraz zasad przeprowadzania egzaminów dyplomowych*. W dokumencie tym mowa bowiem o egzaminie jako o obronie pracy dyplomowej. Szczegółowo opisana procedura egzaminacyjna nie przewiduje jednak możliwości/obowiązku ustosunkowania się do uwag/zarzutów recenzentów pracy i tym samym obrony postawionych w niej tez. W praktyce mogłoby to się zresztą okazać niemożliwe. Student ma wprawdzie zapewnione prawo do „zapoznania się z recenzjami pracy przed przystąpieniem do egzaminu”, ale forma recenzji często uniemożliwia, a przynajmniej mocno utrudnia zapoznanie się z jej treścią. Formularze recenzji wypełniane są ręcznie, często zdawkowo lub nieczytelnie. Brak wersji elektronicznej i możliwości udostępnienia recenzji bez konieczności przychodzenia w godzinach urzędowych do dziekanatu ogranicza prawo studenta do zapoznania się z uwagami recenzentów na tyle wcześniej i na tyle dokładnie, by mógł on przygotować się do „obrony pracy dyplomowej”.

Potwierdzanie efektów uczenia się na ocenianym kierunku studiów odbywa się na zasadach określonych w Uchwale nr 510/06/2015 Senatu UR z dnia 25.06.2015 roku w sprawie organizacji potwierdzenia efektów uczenia się w Uniwersytecie Rzeszowskim. Rokrocznie Senat UR określa liczbę miejsc dla osób, które na dany kierunek studiów mogą być przyjęte w

wyniku potwierdzenia efektów uczenia się, zaś Rada wydziału określa listę modułów/przedmiotów, które mogą być objęte tą procedurą. Postępowanie potwierdzające efekty uczenia wszczyna się na wniosek osoby zainteresowanej i jest przeprowadzane przez trzyosobową Komisję Weryfikującą, powołaną przez Dziekana spośród specjalistów w obszarze wiedzy i umiejętności, którego wniosek dotyczy. Na kierunku *Historia* przewiduje się możliwość przyjęcia w drodze potwierdzania efektów uczenia się w każdej kolejnej rekrutacji 2 osób na każdym poziomie studiów. Jak dotąd nie była ona przez kandydatów na studia wykorzystywana.

Zasady i procedury uznawania efektów uczenia się osiągniętych na innej uczelni polskiej lub zagranicznej, także w ramach programu MOST i ERASMUS+ określa Regulamin Studiów Wyższych przyjęty Uchwałą nr 125/04/2017 Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego (§ 11 i 12). Wypracowany na uczelni system polega na ocenie ekwiwalentności efektów kształcenia zdobytych w trakcie studiów na innej uczelni lub podczas jedno- lub dwusemestralnych pobytych na innej uczelni. W przypadku tych ostatnich równoważność przedmiotów określa się przed wyjazdem w trójstronnym porozumieniu dotyczącym programu studiów realizowanego podczas pobytu na uczelni partnerskiej. Po powrocie studenta i pozytywnym zweryfikowaniu realizacji ustalonego programu zajęć Dziekan Wydziału dokonuje zaliczenia odpowiedniego etapu studiów.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Program studiów na kierunku *Historia* na studiach I stopnia umożliwia osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia, na studiach II stopnia zdecydowanej większości zakładanych efektów kształcenia. Ze względu na opcjonalny wybór lektoratu z języka nowożytnego albo łacińskiego niemożliwe do osiągnięcia są – w zależności od wyboru – efekty: K_U13 „*Komunikuje się na poziomie zaawansowanym w wybranym języku nowożytnym*” i K_U14 „*Wykorzystuje w badaniach teksty źródłowe w języku łacińskim*” (na brak uzasadnienia dla wymagania tej umiejętności od wszystkich studentów studiów II stopnia zwracano uwagę w ocenie kryterium 1.). Program studiów na obu stopniach kształcenia nie zapewnia studentom wymaganych przepisami po min. 5 punktów ECTS za zajęcia z nauk społecznych. Brak praktyki zawodowej w programie specjalności ogólnohistorycznej na studiach II stopnia utrudnia studentom wybierającym tę ścieżkę wejście na rynek pracy. Treści programowe przewidziane w procesie kształcenia, odpowiadają kierunkowym efektom kształcenia, choć w przypadku praktyk zawodowych odbywanych w odrębnych etapach i w różnych instytucjach są niewłaściwie opisane w sylabusach. Sumaryczna liczba godzin zajęć i przyporządkowanych im punktów ECTS na studiach I i II stopnia umożliwia osiągnięcie przez studentów kierunkowych efektów kształcenia, jednak wymiar godzin zajęć w ramach poszczególnych modułów i przedmiotów nie zawsze jest wystarczający, w szczególności w przypadku przygotowania w zakresie języka obcego na studiach II stopnia oraz języka łacińskiego na studiach I i II stopnia. Formy zajęć i liczebność grup zostały prawidłowo powiązane z efektami kształcenia i realizowanymi treściami. Szacowanie nakładu pracy studenta w większości jest poprawne, wyjątek stanowią punkt ECTS przypisane praktykom zawodowym na studiach II stopnia. Stosowane metody dydaktyczne oraz większość wykorzystywanych metod weryfikacji efektów kształcenia (z wyjątkiem oceny obecności na

zajęciach) umożliwia studentom osiągnięcie i ocenę stopnia osiągnięcia kierunkowych efektów kształcenia, w tym w szczególności przygotowanie do prowadzenia badań na studiach I stopnia i umożliwiają udział w badaniach na studiach II stopnia. Sylabusy zajęć budzą jednak wątpliwości dot. formy zaliczenia przedmiotów składających się z więcej niż jednego zajęć. Tematyka prac etapowych i egzaminacyjnych, a także prac dyplomowych odnosi się do treści programowych i dotyczy dyscypliny naukowej historia. Niejasna jest jednak koncepcja pracy dyplomowej na studiach I stopnia. Wątpliwości ZO PKA wzbudzają nieprecyzyjnie określone wymagania dotyczące wykorzystania w pracy licencjackiej źródeł historycznych. Odmienne oczekiwania opiekunów prac w tym zakresie przyczyniają się do braku porównywalności ocen na tym ostatnim – kluczowym etapie procesu kształcenia. Wymagania sformułowane wobec prac magisterskich nie budzą większych zastrzeżeń. Egzamin dyplomowy w obowiązującej w jednostce koncepcji procesu dyplomowania jest powiązany z pracą dyplomową, ale zarówno rękopiśmienna forma recenzji, jak i uregulowany Uchwałą IH przebieg egzaminu dyplomowego utrudniają realizację idei obrony dyplomowej. Rekrutacja na oba poziomach studiów nie ma charakteru selektywnego, w efekcie czego studentami na kierunku *Historia* zostają kandydaci nie posiadający – szczególnie na studiach I stopnia - kompetencji niezbędnych do osiągnięcia założonych efektów kształcenia. Analiza wybranych prac licencjackich ujawniła problemy z podstawową umiejętnością rozróżnienia literatury naukowej, popularnonaukowej i źródeł historycznych. Brak wiedzy historycznej i podstawowych umiejętności z warsztatu historyka w przypadku przyjmowanych na studia II stopnia absolwentów studiów I stopnia z obszaru nauk społecznych lub innych humanistycznych w znaczący sposób utrudnia osiągnięcie efektów kształcenia, kładących nacisk na pogłębianie wiedzy i doskonalenie umiejętności badawczych historyka. Studenci mogą wprawdzie liczyć na wsparcie ze strony zaangażowanych w proces kształcenia nauczycieli akademickich, ale jednostka nie oferuje im żadnego systemowego sposobu nadrobienia kluczowych braków z obszaru wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Na ocenianym kierunku studiów prowadzone jest kształcenie przygotowujące do zawodu nauczyciela. Jego program (treści kształcenia, liczba godzin, metody dydaktyczne i metody weryfikacji efektów kształcenia) zgodny jest z wymaganiami sformułowanymi w Rozporządzeniu MNiSW z 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela. Błędne natomiast, zarówno na studiach I, jak i II stopnia jest przypisanie praktyk z Modułu 2 (tzw. ogólnopedagogiczne) do semestru, w którym odbywają się zajęcia z Modułu 3.

O ocenie zadawalającej na studiach I stopnia przesądziła niejasna koncepcja pracy dyplomowej, całkowicie nieselektywna rekrutacja oraz brak wyodrębnienia treści kształcenia dla każdego etapu praktyk zawodowych na obu specjalnościach.

O ocenie zadawalającej na studiach II stopnia przesądził brak możliwości osiągnięcia wszystkich kierunkowych efektów kształcenia oraz brak wyodrębnienia treści kształcenia dla każdego etapu praktyk zawodowych na specjalności nauczycielskiej.

Dobre praktyki

-

Zalecenia

1. Należy na obu poziomach studiów zapewnić studentom min. 5 punktów ECTS z nauk społecznych.
2. Należy na studiach I stopnia dopasować ofertę lektoratu do rzeczywistego poziomu biegłości językowej studentów ocenianego kierunku, a na studiach II stopnia zrezygnować z opcjonalnego charakteru lektoratu z języka nowożytnego.
3. Należy na obu poziomach studiów dopasować liczbę godzin z języka łacińskiego do założonych efektów kształcenia lub zrezygnować z efektów kształcenia niemożliwych do osiągnięcia przy takiej liczbie godzin zajęć, jaką obecnie jednostka oferuje studentom.
4. Należy uspołnić program specjalności ogólnohistorycznej tak, by wpisała się ona w charakter specjalności przygotowujących do pracy zawodowej, w tym wprowadzić do jej programu praktyki zawodowe.
5. Należy zweryfikować przypisanie punktów ECTS do praktyk zawodowych na studiach II stopnia.
6. Należy na obu poziomach studiów zmienić umiejscowienie w planie studiów praktyk ogólnopedagogicznych zgodnie z *Rozporządzeniem MNiSW z 17 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela*.
7. Należy w sylabusie praktyk zawodowych specjalności archiwalnej na studiach I stopnia wyodrębnić treści realizowane na kolejnych etapach tych praktyk.
8. Należy w sylabusach praktyk zawodowych specjalności nauczycielskiej na studiach I i II stopnia wyodrębnić treści realizowane w ramach praktyki ogólnopedagogicznej i praktyki dydaktycznej oraz w przypadku praktyki dydaktycznej - na kolejnych jej etapach.
9. Należy dokonać przeglądu i korekty sylabusów w celu uspołnienia informacji o stosowanych formach zaliczenia, metodach weryfikacji efektów kształcenia, kryteriach zaliczania zajęć.
10. Należy wprowadzić zasady selektywnej rekrutacji na obu poziomach studiów, by zapewniała ona przyjęcie na studia kandydatów o kompetencjach niezbędnych do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.
11. Należy umożliwić studentom przyjętym na studia II stopnia będącym absolwentami studiów licencjackich na kierunkach z nauk społecznych lub innych z nauk humanistycznych uzupełnienie kluczowych umiejętności historycznych ze studiów I stopnia.
12. Należy doprecyzować wymagania stawiane pracom licencjackim tak, by zapewnić ich porównywalność i zgodność z założonymi efektami kształcenia.
13. Należy zadbać o czytelność i dostępność recenzji prac dyplomowych oraz dostosować kryteria oceny prac dyplomowych (pytania w formularzu recenzji) do wymagań merytorycznych sformułowanych wobec pracy dyplomowej na każdym poziomie studiów.

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

3.1. Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia

3.2. Publiczny dostęp do informacji

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

3.1

Wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia na Wydziale Socjologiczno-Historycznym funkcjonuje w oparciu o Uchwałę nr 34/10/2016 Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 27 października 2016 r. w sprawie funkcjonowania Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia. Zgodnie z przyjętą Uchwałą Senatu głównymi celami systemu są:

- doskonalenie polityki i procedur zapewnienia jakości kształcenia w Uczelni,
- zatwierdzanie, monitoring oraz okresowy przegląd programów kształcenia i efektów kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów,
- określanie przejrzystych metod, sposobów i kryteriów oceniania studentów,
- doskonalenie metod oceny oraz procedur podnoszenia jakości kadry dydaktycznej,
- monitorowanie zasobów do nauki, w tym bazy dydaktycznej oraz środków wsparcia dla studentów,
- wykorzystanie systemów informacyjnych w zakresie zarządzania jakością kształcenia, w tym między innymi w zakresie koordynacji działań Uczelni na rzecz zapobiegania plagiatom i ich wykrywania, określanie zasad publikowania informacji dotyczących zapewnienia jakości kształcenia, w tym informacji o programach kształcenia i efektach,
- doskonalenie zakresu i metod współpracy uczelni z otoczeniem społeczno-gospodarczym,
- a także analizę wniosków z monitorowania karier absolwentów Uczelni.

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 59/2016 Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 16 listopada 2016 r. w sprawie szczegółowych zadań Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w Uniwersytecie Rzeszowskim ww. cele realizowane są poprzez następujące działania:

- przeprowadzanie badań ankietowych wśród studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych,
- przeprowadzanie hospitacji zajęć i kontroli terminowości odbywania zajęć oraz konsultacji,
- analizę planów i programów studiów,
- stosowanie formalnych procedur zatwierdzania programów kształcenia,
- zapewnienie jakości kadry dydaktycznej,
- okresowy przegląd programów kształcenia, w tym treści kształcenia (sylabusów),
- analizę zgodności sylwetki absolwenta z wymaganiami określonymi na podstawie obowiązujących przepisów,
- analizę jakości procesu dyplomowania oraz obowiązujących na wydziale procedur w zakresie zatwierdzania tematów prac dyplomowych oraz zapobiegania plagiatom,
- okresowe oceny pracowników,
- monitorowanie mobilności studentów i pracowników UR,

- badanie losów absolwentów poszczególnych kierunków oraz monitorowanie opinii absolwentów o efektach i przydatności kształcenia,
- zbieranie opinii pracodawców o poziomie zatrudnianych absolwentów,
- okresową ocenę bazy dydaktycznej wykorzystywanej w procesie kształcenia.

Za realizację ww. celów i zadań na Wydziale Socjologiczno–Historycznym odpowiedzialny jest Wydziałowy Zespół ds. Zapewniania Jakości Kształcenia do którego zadań należy:

- analiza zgodności kształcenia na określonym kierunku, poziomie i profilu studiów z misją uczelni oraz strategią jednostki,
- okresowy przegląd programów kształcenia w zakresie spójności zamierzonych efektów kształcenia oraz poprawności odniesienia efektów przedmiotowych do efektów kierunkowych i odpowiednio obszarowych dla danego poziomu kwalifikacji,
- analiza prawidłowości doboru metod kształcenia i metod oceniania do założonych efektów kształcenia,
- analiza poprawności przypisania punktów ECTS do poszczególnych modułów/przedmiotów,
- analiza jakości procesu dyplomowania oraz obowiązujących na wydziale procedur w zakresie zatwierdzania tematów prac dyplomowych oraz zapobiegania plagiatom,
- analiza zgodności dostosowania efektów kształcenia do potrzeb rynku pracy oraz obowiązujących na wydziale zasad dotyczących pozyskiwania opinii pracodawców procesie kształcenia,
- analiza wniosków z monitorowania karier zawodowych absolwentów,
- koordynacja przebiegu procesu ankietyzacji w ramach systemu zapewnienia jakości kształcenia,
- monitorowanie i przegląd infrastruktury wspierającej proces kształcenia,
- opracowanie sprawozdania z oceny własnej wydziału wraz z propozycjami działań na rzecz poprawy jakości,
- monitorowanie realizacji działań naprawczych,
- monitorowanie osiągnięć oraz postępów studentów,
- inicjowanie działań projakościowych uwzględniających specyfikę prowadzonych na wydziale kierunków studiów oraz rekomendowanie ich dziekanowi i Uczelnianemu Zespołowi,
- przedstawianie radzie wydziału corocznych sprawozdań z efektów działania Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia na Wydziale.

Zgodnie z założeniem ww. uczelnianych aktów prawnych, szczegółowy sposób funkcjonowania systemu na Wydziale powinna określać Rada Wydziału. Zgodnie z informacjami uzyskanymi w przez Zespół Oceniający w trakcie wizytacji, czynność ta nie została wykonana, w związku z czym na Wydziale brak jest jakichkolwiek szczegółowych zasad postępowania lub procedur mających na celu realizację ww. celów i zadań wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia.

Zgodnie z Aneksiem Nr 2/2018 z dnia 4 kwietnia 2018 R. do zarządzenia Nr 59/2016 Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 16 Listopada 2016 R. w sprawie: szczegółowych zadań

Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia dla każdego z kierunków studiów powołano Radę Programową, której zadania określono jako:

- tworzenie i modyfikacja programów kształcenia, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa,
- kształtowanie właściwego dla kierunku/specjalności studiów profilu absolwenta, w szczególności poprzez weryfikację tematów prac dyplomowych oraz zagadnień na egzaminy dyplomowe,
- ustalanie strategii rozwoju kierunku,
- rekomendowanie obsady kadrowej kierunku studiów, pod kątem zapewnienia właściwej jakości kształcenia,
- sporządzanie raportów samooceny na potrzeby wizytacji PKA oraz wyjaśnień do uwag sformułowanych w raportach powizytacyjnych,
- współpraca z Wydziałowym Zespołem Zapewnienia Jakości Kształcenia, w zakresie spraw związanych z tworzeniem i doskonaleniem programu kształcenia.

Rady Programowe zastąpiły funkcjonujące wcześniej instytutowe Zespoły ds. Zapewniania Jakości Kształcenia.

Projektowanie i zatwierdzanie programów kształcenia odbywa się zgodnie z Uchwałą Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego nr 102/02/1017 z dnia 23 lutego 2017 r w sprawie wytycznych dotyczących projektowania programów na studiach wyższych, której uzupełnienie stanowi Zarządzenie Rektora UR nr 11/2017 z dnia 03 marca 2017 w sprawie szczegółowych zasad projektowania programów kształcenia na studiach wyższych oraz sporządzania ich dokumentacji w Uniwersytecie Rzeszowskim. Zasady realizacji zadań w zakresie monitorowania i okresowych przeglądów programów kształcenia nie zostały określone.

W wyniku analizy dokumentacji poszczególnych organów wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia oraz spotkań odbytych przez Zespół Oceniający z ich przedstawicielami ustalono, iż w zakresie swojego zainteresowania miały one głównie kwestie dostosowania programów kształcenia do zmieniających się aktów prawnych zarówno uczelnianych jak i powszechnych, opiniowanie zmian w programach kształcenia proponowanych przez studentów lub kierownictwo Instytutu. Zespół sugerował również likwidację specjalności niecieszących się zainteresowaniem studentów oraz dostosowanie programów kształcenia do zmieniających się wymagań rynku pracy. Działania te podejmowane były w wyniku spotkań przedstawicieli Zespołu z partnerami zewnętrznymi Instytutu.

Rada Programowa kierunku *Historia* funkcjonuje od stosunkowo niedawna, co ogranicza możliwość analizy działań przez nią podejmowanych. Zgodnie z przedstawionymi informacjami, dotychczasowa działalność Rady Programowej koncentrowała się wokół zagadnień związanych z procesem dyplomowania – ograniczeniem liczby seminarzystów przypadających na jednego promotora.

Zespół Oceniający nie zaobserwował natomiast podejmowania działań mających na celu kompleksowy przegląd programu kształcenia, mający na celu kompleksową analizę aktualności i adekwatności celów i zakładanych efektów kształcenia oraz skuteczności ich realizacji. Zgodnie z informacjami zawartymi w dokumencie pt. Sprawozdanie: ocena okresowa realizacji zapewnienia jakości kształcenia studiów realizowanych na Wydziale socjologiczno-Historycznym Uniwersytetu Rzeszowskiego autorstwa przewodniczącego

Wydziałowego Zespołu ds. Zapewniania Jakości Kształcenia za rok akademicki 2017/18 nie prowadzi się kompleksowych analiz jakości prac dyplomowych. Zagadnienie to leży w wyłącznej gestii promotora i recenzenta pracy. Ponadto, ww. dokument stwierdza, iż analiza ex post osiąganych przedmiotowych efektów kształcenia następuje w trakcie zebrań poszczególnych zakładów w odniesieniu do losowo wybranych przedmiotów. Polega ona na analizie pytań egzaminacyjnych oraz zasadności dobranych metod nauczania oraz ustaleniu czy zastosowana forma oceniania pozwoliła na zweryfikowanie zakładanych efektów kształcenia określonych w sylabusie przedmiotu. Brak jest natomiast informacji na temat zidentyfikowanych w ten sposób nieprawidłowości, sformułowanych rekomendacji oraz analizy skuteczności ich realizacji.

3.2

Publiczny dostęp do informacji zapewniany jest głównie poprzez stronę internetową Uczelni, Wydziału oraz Instytutu prowadzącego oceniany kierunek studiów. Analiza dostępnych informacji oraz sposobu ich prezentacji pozwala stwierdzić, iż główną grupą odbiorców są kandydaci na studia, studenci oraz pracownicy Wydziału. Pozwala ona na przekazanie podstawowych informacji, aktów prawnych oraz dokumentów niezbędnych w procesie studiowania oraz realizacji zadań pracowniczych.

Dostęp do informacji dedykowanych pozostałym potencjalnie zainteresowanym grupom interesariuszy zewnętrznych – np. pracodawców, partnerów otoczenia społeczno – gospodarczego, absolwentów, etc. nie jest obecnie zapewniany zarówno na poziomie Uczelni, jak i Wydziału prowadzącego oceniany kierunek studiów.

Zgodnie z informacjami przekazanymi w trakcie spotkania z ZO PKA, jak również analiza dokumentacji wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia wskazuje, iż nie jest dokonywana systematyczna, kompleksowa analiza i ocena jakości publicznego dostępu do informacji, jej obiektywności oraz adekwatności do potrzeb różnorodnych grup odbiorców.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Procedury wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia w odniesieniu do projektowania, zatwierdzania, monitorowania i przeglądów ocenianego kierunku studiów funkcjonują w sposób niepełny. Głównym punktem odniesienia dla dokonywanych zmian i modyfikacji są głównie bieżące korekty programu kształcenia, wynikające z potrzeb zgłaszanych przez studentów, partnerów współpracujących z Instytutem prowadzącym kierunek *Historia* lub z inicjatywy własnej kierownictwa lub pracowników Instytutu. Celem proponowanych modyfikacji jest zazwyczaj dostosowywanie kształcenia do potrzeb regionalnego rynku pracy.

W ramach systemu nie dokonuje się jego kompleksowych przeglądów włączając również kompleksową analizę i aktualizację koncepcji i celów kształcenia. Zadecydowało to o ocenie, że powyższe kryterium uznano za spełnione w stopniu **zadowalającym**.

Dostęp do informacji jest zasadniczo zapewniony w stopniu zadowalającym, jednak ukierunkowany głównie na potrzeby odbiorcy wewnętrznego oraz kandydata na studia.

W ramach wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia nie dokonuje się analizy jakości publicznego dostępu do informacji.

Dobre praktyki

-

Zalecenia:

1. Należy opracować, a następnie wdrożyć procedury kompleksowego przeglądu i aktualizacji koncepcji i celów kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem analiz adekwatności, spójności koncepcji, celów, zakładanych efektów kształcenia oraz programu kształcenia, w tym również skuteczności osiągania zakładanych efektów kształcenia.
2. Należy opracować i wdrożyć działania mające na celu ocenę jakości publicznego dostępu do informacji z perspektywy różnych grup odbiorców.

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

4.1 Liczba, dorobek naukowy/artystyczny oraz kompetencje dydaktyczne kadry

4.2 Obsada zajęć dydaktycznych

4.3 Rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

4.1.

Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego zatrudnia 41 nauczycieli akademickich w tym: 4 z tytułem profesora, 19 ze stopniem doktora habilitowanego i 18 ze stopniem doktora. Wśród pracowników zdecydowanie dominują osoby posiadające wykształcenie historyczne i prowadzące badania z tego zakresu. Ze względu na ofertę dydaktyczną jednostki zatrudnia ona również filozofów, kulturoznawcę, etnologa i geografa, którzy prowadzą zajęcia na kierunkach *Kulturoznawstwo* oraz *Turystyka historyczna i kulturowa*, ale także wspierają kadrę nauczycieli akademickich na kierunku *Historia*. Pracownicy instytutu prowadzą badania zarówno w odniesieniu do historii Polski, jak i historii powszechnej we wszystkich epokach historycznych w szerokim zakresie problematyki, dla których wyróżnikiem jest koncentracja na problematyce ukraińskiej i polsko-ukraińskiej istotnej, także z punktu widzenia treści programowych kierunku. Badania te obejmują historię polityczną, społeczną, gospodarczą, kultury, oraz odpowiadają prowadzonym specjalnościom w zakresie archiwistyki, nauczania historii oraz historii wojskowości. Doświadczenie badawcze nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku pozwala na osiągnięcie przez studentów kierunkowych efektów kształcenia związanych z przygotowaniem do prowadzenia badań naukowych na studiach I stopnia i włączeniem w nie na studiach II stopnia. Potencjał kadrowy Instytutu Historii uzupełniany jest przez kadrę z innych jednostek uniwersytetu: Instytutu Archeologii, Instytutu Socjologii, Instytutu Nauk o Polityce na Wydziale Socjologiczno-Historycznym, Instytutu

Polonistyki i Dziennikarstwa na Wydziale Filologicznym, Instytutu Pedagogiki i Instytutu Pedagogiki Kształcenia Praktycznego na Wydziale Pedagogicznym oraz Centrum Języków Obcych i Centrum Sportu i Rekreacji UR. Potencjał kadrowy instytutu, wydziału i całego uniwersytetu pozwala na osiągnięcie przez studentów wszystkich kierunkowych efektów kształcenia, w tym także w zakresie znajomości języków obcych.

Słabością tego potencjału jest mało liczebna kadra z doświadczeniem zawodowym zdobytym poza uczelnią, zwłaszcza odpowiadającym specjalności archiwistycznej oraz skoncentrowany na XX dorobek naukowy historyków wojskowości, znacząco węższy niż zakres wykładanych treści programowych.

Kompetencje dydaktyczne kadry akademickiej pozwalają na stosowanie tradycyjnych metod aktywizujących takich jak dyskusja, pogadanka, praca z tekstem źródłowym oraz wprowadzanie bardziej zaawansowanych metod kształcenia typu debata oksfordzka oraz projekt. Nauczyciele akademicy powszechnie wykorzystują w procesie dydaktycznym prezentacje multimedialne oraz możliwość wyświetlania map i materiałów ikonograficznych za pośrednictwem sprzętu informatycznego, choć hospitacje zajęć wykazały, że nie zawsze są do tego metodycznie przygotowani, np. odczytują narracyjny tekst wyświetlany na ekranie, nie syntetyzują informacji w postaci równoważników zdań, zamieszczają zbyt wiele informacji na jednym slajdzie, stosują za małą czcionkę lub wyświetlają zbyt szczegółowe, nieczytelne mapy. Kadra posiada właściwe kwalifikacje dydaktyczne służące przygotowaniu studentów do podjęcia pracy badawczej, nie mniej prace dyplomowe ujawniły, że nie zawsze przykładana jest wystarczająca staranność w rzeczowo-formalnych podziałach na źródła historyczne, publikacje naukowe, popularno-naukowe, czy źródła internetowe, często utożsamiane jako wszelkie materiały uzyskane za pośrednictwem Internetu, nawet gdy są to udostępniane przez biblioteki cyfrowe skany monografii czy źródeł. Spotkanie z nauczycielami akademickimi ujawniło także wyraźną koncentrację na rozwoju naukowym powiązaną z parametryzacją wydziału lub dyscypliny naukowej i znacząco mniejsze znaczenie refleksji nad jakością procesu dydaktycznego, utożsamianego zazwyczaj z jakością posiadanej przez jednostkę infrastruktury dydaktycznej.

4.2.

Posiadany potencjał kadrowy, którym dysponuje jednostka jest w zasadzie prawidłowo wykorzystywany w obsadzie zajęć. W *Raporcie samoceny* przedstawiono pełną obsadę zajęć w bieżącym i poprzednim roku akademickim. Wskazuje ona na stabilność w powierzaniu poszczególnych modułów studiów tym samym nauczycielom akademickim. Pojedyncze zmiany w obsadzie zajęć, idą czasem w dobrym kierunku (np. *współczesne systemy polityczne*), inne w gorszym (np. przedmioty z zakresu pedagogiki). Zasadniczo, jeśli chodzi o tzw. przedmioty kanoniczne nie ma strukturalnych problemów w ich obsadzie, choć zastrzeżenia wzbudza obsada modułów związanych z historią XX wieku. Na nieco większe problemy można wskazać w obsadzie zajęć na poszczególnych specjalnościach, przede wszystkim na specjalności *Historia wojskowości*, na której wąsko sprofilowane moduły zajęć z zakresu historii wojskowości od czasów starożytnych po wiek XIX, prowadzone są przez osoby posiadające dorobek we właściwej subdyscyplinie, ale odnoszący się wyłącznie do XX wieku. Inny charakter mają problemy na specjalności *Archiwistycznej*, na której moduły zajęć związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym prowadzone są przez osoby

posiadające dorobek naukowy w zakresie archiwistyki, który jednak nie odpowiada zakresowi prowadzonych zajęć i, które nie posiadają odpowiedniego praktycznego doświadczenia zawodowego zdobytego poza uczelnią. Ta grupa przedmiotów wymaga, by prowadzące je osoby posiadały aktualne doświadczenie zawodowe na odpowiednich stanowiskach w archiwach państwowych, by zapewnić właściwe kształcenie studentów w zakresie praktycznych umiejętności zawodowych. Przy obsadzie zajęć jednostce zdarza się sięgać po tzw. praktyków, czasem zatrudnionych na umowę zlecenie do poprowadzenia konkretnych przedmiotów. I tak np. na specjalności *Archiwistycznej* przedmiot *Organizacja archiwum zakładowego* prowadzony jest przez osobę zarządzającą tego typu jednostką, a przedmiot *Komunikacja społeczna i public relations w archiwach* przez rzeczownika prasowego; na specjalności nauczycielskiej przedmiot *Prawo i zarządzanie instytucją oświatową* prowadzony jest przez dyrektora szkoły, *Dydaktyka historii* przez osobę z doświadczeniem w zawodzie nauczyciela, a *Emisja głosu* przez instruktora teatralnego.

Seminaria dyplomowe na studiach II stopnia prowadzone są przez osoby posiadające co najmniej stopień naukowy doktora habilitowanego, na studiach I stopnia sporadycznie prowadzenie prac dyplomowych powierzane jest doktorom. Obsada seminariów dyplomowych odpowiada ich problematyce i w konsekwencji kompetencje merytoryczne i doświadczenie naukowe opiekunów prac dyplomowych pozwalają na osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia. Pojawiły się jednak sporadyczne przypadki, w których ta jedność – wymagana zresztą wewnętrznym regulaminem – nie zawsze występuje, jak np. w pracy dyplomowej dotyczącej historii muzyki wojskowej, która pisana była pod opieką nauczyciela akademickiego posiadającego dorobek naukowy w zakresie historii lotnictwa.

Jednocześnie zauważa się wyraźną tendencję do powierzania doktorom wykładów monograficznych i wykładów kursowych, nawet w sytuacji, gdy wśród kadry są samodzielni pracownicy naukowcy o odpowiednich kompetencjach.

Opisane powyżej niedomagania (szczegółowe uwagi sformułowano w załączniku 4 do niniejszego raportu) nie mają zasadniczego wpływu na osiągnięcie przez studentów kierunkowych efektów kształcenia, jednak ich zniesienie mogłoby przyczynić się do podniesienia jakości kształcenia w zakresie pojedynczych przedmiotów na ocenianym kierunku.

4.3.

Polityka kadrowa realizowana w Instytucie Historii opiera się głównie na wzmacnianiu potencjału naukowego związanego z potrzebami parametryzacji jednostki i – warunkach reformy szkolnictwa wyższego – dyscypliny naukowej. Polityka kadrowa realizowana jest poprzez rozwój własnych zasobów ludzkich i stwarzanie warunków do awansów naukowych. W ciągu ostatnich sześciu lat dwóch pracowników uzyskało tytuł profesora i dziesięciu uzyskało stopień doktora habilitowanego, aktualnie prowadzone jest jedno postępowanie o tytuł naukowy i trzy postępowania habilitacyjne. Jednostka wspiera finansowo i organizacyjnie osoby przygotowujące tzw. monografie awansowe przede wszystkim poprzez organizację zajęć umożliwiającą gromadzenie materiałów i prowadzenie badań poza Rzeszowem oraz finansowanie publikacji. Polityce tej towarzyszy jednak nieuzasadnione przepisami prawa wyłączenie z dyskusji o naukowym rozwoju instytutu nauczycieli akademickich

nieposiadających statusu samodzielnych pracowników naukowych, którzy – poza doktorami pełniącymi funkcje wicedyrektorów – nie biorą udziału w częściach posiedzeń Rady Instytutu poświęconych kwestiom naukowym.

Elementem pozytywnego motywowania pracowników są funkcjonujące na uczelni dodatki projałnościowe do wynagrodzenia. Brak górnych limitów kwoty ewentualnego dodatku wpływa motywująco na najbardziej aktywnych pracowników do dalszego wysiłku i podnoszenia swoich kompetencji. Elementem ogólnouczelnianego wsparcia jest także organizacja szkoleń dla nauczycieli akademickich związanych np. z pracą ze studentami o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Potencjał kadrowy jednostki zasadniczo odpowiada potrzebom dydaktycznym, choć korekty wymaga polityka kadrowa w zakresie szczegółowych kompetencji odnoszących się do pojedynczych przedmiotów. Nie musi ona polegać na zmianach kadrowych, lecz na wspomaganiu rozwoju naukowych pracowników w zakresach odpowiadających programowi studiów i prowadzonym zajęciom.

Nauczyciele akademicki podlegają systematycznej ocenie okresowej zgodnie z wymogami prawa. Ocena odbywa się w oparciu o arkusz samooceny wypełniany przez nauczycieli akademickich, który zawiera także opinie bezpośredniego przełożonego. W arkuszu uwzględniany jest rozwój naukowy, działalność organizacyjna oraz aktywność dydaktyczna. Przy ocenie pracownika uwzględnia się też wyniki wypełnianych elektronicznie ankiet studenckich. Ponieważ zwrotność tych ankiet jest niewielka, w Instytucie Historii przeprowadzana jest dodatkowa ankieta papierowa. Studenci pytani są w niej m.in. o ocenę doboru prowadzących do poszczególnych przedmiotów oraz proszeni są o wskazanie ewentualnych uwag w tym zakresie. Ponadto ocena kadry następuje w ramach przeprowadzanych minimum raz na dwa lata hospitacji. Dodatkowo systematycznie dokonywana jest bieżąca ocena pracowników przez władze instytutu i wydziału, pozwalająca zweryfikować nie tylko realizację procesu dydaktycznego, ale także zaangażowanie w inne formy aktywności. W przypadku alarmujących sygnałów przeprowadzana jest interwencja, w skrajnych przypadkach, nauczyciel akademicki może być odsunięty od zajęć, a w sytuacji nierokującej na uzyskanie pozytywnych efektów mogą być podjęte starania o rozwiązanie umowy o pracę. W tym zakresie polityka kadrowa ma jednak raczej charakter reaktywny i nie jest związana ze strategicznymi celami jednostki.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Potencjał kadrowy Instytutu Historii przy wsparciu kadry z innych jednostek Uniwersytetu Rzeszowskiego pozwala na osiągnięcie przez studentów kierunku *Historia* wszystkich założonych efektów kształcenia na studiach I i II stopnia. Słabością tego potencjału, niemającą jednak zasadniczego znaczenia dla realizacji kierunkowych efektów kształcenia, jest mało liczna reprezentacja kadry z doświadczeniem zawodowym zdobytym poza uczelnią, zwłaszcza odpowiadającym specjalności archiwistycznej oraz skoncentrowany na XX wieku dorobek naukowy historyków wojskowości. Kompetencje dydaktyczne kadry akademickiej pozwalają na stosowanie tradycyjnych metod aktywizujących oraz służących przygotowaniu studentów do podjęcia samodzielnej pracy badawczej, w mniejszym zaś stopniu na prawidłowe wykorzystanie technik cyfrowych w procesie dydaktycznym.

Posiadany potencjał kadrowy, którym dysponuje jednostka jest w zasadzie prawidłowo wykorzystywany w obsadzie zajęć. Jeśli chodzi o tzw. przedmioty kanonicznie nie ma strukturalnych problemów w ich obsadzie. Zastrzeżenie budzi jednak zlecanie niektórych wąsko wyspecjalizowanych zajęć na specjalnościach osobom, które nie posiadają odpowiadającego im dorobku naukowego lub doświadczenia zawodowego zdobytego poza uczelnią lub sporadycznego powierzania im opieki nad pracami dyplomowymi, jak i zlecanie na ogólnoakademickim profilu studiów znacznej liczby zajęć w formie wykładów osobom nieposiadającym statusu samodzielnych pracowników naukowych.

Jednostka prowadzi właściwą politykę kadrową umożliwiającą harmonijny rozwój kadry prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku, niemniej z dyskusji nad naukowym rozwojem instytutu wyłącza nauczycieli akademickich nieposiadających statusu samodzielnych pracowników naukowych.

Dobre praktyki

Stosowanie finansowego dodatku motywacyjnego do wynagrodzeń związanego z osiągnięciami naukowymi i aktywnością badawczą nauczycieli akademickich.

Zalecenia

1. Podjęcie dyskusji nad procesem dydaktycznym, jako różnorzędnym z rozwojem naukowym aspektem działalności jednostki.
2. Należy zapewnić wsparcie w zakresie prawidłowego wykorzystania nowoczesnych cyfrowych technik audiowizualnych pracownikom naukowo-dydaktycznym.
3. Należy włączyć w proces dyskusji nad rozwojem naukowym instytutu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora.
4. Należy wzmocnić potencjał kadrowy, którym dysponuje jednostka o osoby posiadające praktyczne doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, które powinny prowadzić zajęcia związane z kształtowaniem praktycznych umiejętności zawodowych na oferowanych na kierunku specjalnościach.
5. Należy wprowadzić działania stymulujące w celu lepszego powiązania problematyki badań prowadzonych przez nauczycieli akademickich z prowadzonymi przez nich wyspecjalizowanymi zajęciami.
6. Należy konsekwentnie trzymać się zasady powierzania opieki nad pracami dyplomowymi osobom posiadającym odpowiadający ich problematyce dorobek naukowy i doświadczenie w prowadzeniu badań naukowych.
7. Należy powierzać zajęcia w formie wykładów samodzielnym pracownikom naukowym.

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym dotyczy kilku obszarów działań podejmowanych przez jednostkę wspólnie z innymi podmiotami zewnętrznymi w zakresie:

1. realizacji projektów badawczych np. w roku 2017 we współpracy z Urzędem Miasta, w ramach projektu dotyczącego historii miejsca, zbadano i opisano pięć obiektów w Rzeszowie. Efektem tej współpracy była przygotowana monografia.
2. oceny eksperckiej we współpracy z samorządami z terenu Podkarpacia. Pracownicy IH współpracują z burmistrzami i wójtami podkarpackich gmin w zakresie opracowywania monografii gmin. Ostatnio, bo w 2018 roku powstała w dwóch tomach monografia gminy Iwierzycy - *Gmina Iwierzycy na przestrzeni dziejów* (do tej pory wydano w ten sposób już 10 monografii gmin podkarpackich), na zlecenie Huty Stalowa Wola opracowano monografię kombinatu.
3. organizacji konferencji naukowych ogólnokrajowych i międzynarodowych, m.in. pracownicy Instytutu Historii byli inicjatorami projektu *Dni pamięci o holokauście*. W organizacji *Dni* podjęto współpracę z muzeami, szkołami, domami kultury. W sumie w projekt zaangażowanych jest około 50 podmiotów. Program *Dni* zawierał uroczystości w których uczestniczyli goście zagraniczni z całego świata, było to zarówno wydarzenie kulturalne jak i naukowe. Kolejne już *Dni pamięci o holokauście* organizowane w 2019 roku będą miały miejsce w okresie od 28 stycznia do 2 lutego. W tym czasie przewidziano m.in. uroczystość nadania doktoratu honoris causa urodzonemu w Brzeżanach prof. Szymonowi Redlichowi z Uniwersytetu Ben-Guriona w Beer Szewie w Izraelu. W *Dniach Holokaustu* zapowiedzieli swój udział goście z USA, Holandii, Ukrainy, Izraela, Kanady, Francji i Niemiec. IH aktywnie uczestniczył w obchodach 1050 rocznicy chrztu Polski współorganizując konferencje naukowe.
4. zasiadania w radach naukowych innych instytucji współpracujących z jednostką np.: Archiwum Państwowego w Przemyślu i Archiwum Państwowego w Rzeszowie,
5. organizacji praktyk zawodowych m.in. z Muzeum Etnograficznym w Sanoku, Muzeum Kultury Ludowej, Archiwum Państwowym w Rzeszowie. Pozwala to na wprowadzanie studentów w specyfikę funkcjonowania tych placówek oraz poznanie ich działalności. Studenci mają możliwość zapoznania się w praktyce z profesjonalnie funkcjonującym archiwum, bowiem mają dostęp do najważniejszych informacji dotyczących dziedziny archiwistyki.
6. organizacji wykładów w ramach których interesariusz zewnętrzny, jakim jest dla jednostki wojsko, przygotowuje i wygłasza cykl wykładów dla studentów IH nt. dawnej i najnowszej historii wojska, a które stanowią uzupełnienie wiedzy dla studentów w ramach zajęć ze specjalności *Historia wojska*,
7. organizacji i prowadzeniu zajęć w instytucjach zewnętrznych np. wybrane zagadnienia z programu studiów dot. archiwistyki realizowane są w Archiwum Państwowym w Rzeszowie,
8. popularyzacji wiedzy historycznej wśród społeczności miasta i regionu: wygłaszane cykliczne wykłady w szkołach średnich (nt.: *Kobieta w różnych epokach historycznych*), muzeach, lub w trakcie uroczystości związanych z historią regionu i nie tylko jak np. w roku obchodów 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości. W program popularyzacji historii wpisuje się organizacja Spotkań Stowarzyszeń Regionalnych. Spotkania te odbywają się co roku i składają się z części naukowej (wykłady historyczne), jak i z części poświęconej tradycji regionu (m.in. kulinariom regionu).

9. angażowania się w akcje charytatywne jak świąteczne paczki dla dzieci z parafii grekokatolickiej w Jarosławiu.

Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi ma charakter częściowo sformalizowany, jak i niesformalizowany. Na potwierdzenie formalizacji współpracy było przedstawienie podpisanych umów i listów intencyjnych firm, z którymi bardzo aktywnie współpracuje jednostka m.in. ze skansenami w Sanoku, Kolbuszowej, a także z Muzeum Zamek w Łańcucie oraz z Muzeum Ulmów, z wydawnictwami regionalnymi „Podkarpacka historia” i „Ślad”. Współpraca ta ma charakter realny.

Zadanie inicjowania i podtrzymywania współpracy z interesariuszami zewnętrznymi powierzono dziekanowi ds. promocji na Wydziale Socjologiczno-Historycznym. Głównym celem utrzymywania aktywnych kontaktów z otoczeniem społecznym jest próba prezentacji oferty dydaktycznej i naukowej. Interesariusze zewnętrzni w trakcie spotkania z ZO przyznali, że nie mają przedstawiciela w radzie programowej działającej przy kierunku, która odpowiedzialna jest za kształt programu kształcenia oraz jego doskonalenie. Dotychczasowy wpływ interesariuszy zewnętrznych na program kształcenia, jak plan studiów jest akcyjny i nie ma charakteru rozwiązań systemowych. Jako, że na wielu płaszczyznach trwa aktywna współpraca pomiędzy pracownikami Instytutu, a podmiotami zewnętrznymi, uwagi i sugestie dotyczące przebiegu kształcenia studentów przekazywane są na bieżąco, najczęściej dotyczą one realizacji i programu praktyk zawodowych lub sugestii dotyczących niezbędnych na rynku pracy kompetencji miękkich. W trakcie wspólnie podejmowanych działań z regionalnymi instytucjami kultury lub zajmującymi się historią regionu tworzone są listy tematów, które mogą posłużyć jako tematy prac okresowych lub dyplomowych studentów *Historii*. Środowisko nauczycieli współpracujących z jednostką zasugerowało wprowadzenie dla studentów specjalności nauczycielskiej zajęcia, które pozwolą przyszłym nauczycielom poznać już na etapie studiów zasady korzystania z dziennika elektronicznego. Jednostka na tę sugestię zareagowała pozytywnie i od przyszłego roku akademickiego problematyka ta ostatecznie wprowadzona do programu studiów. Dotychczasową ofertę przedmiotów dla specjalności nauczycielskiej pod wpływem oceny interesariuszy zewnętrznych wzbogacono rozszerzając ją o zajęcia prowadzone przez praktyków np. socjologa, kuratora i prawnika. Podobnie praktyki pedagogiczne odbywane dotąd standardowo w szkołach we wrześniu przesunięto na październik.

Od 2005 roku przy Uniwersytecie działa Fundacja Absolwentów WSP w Rzeszowie. Przybyli na spotkanie z ZO absolwenci kierunku pozytywnie ocenili zdobyte przygotowanie merytoryczne i doświadczenie w trakcie studiów do wejścia na rynek pracy.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Niewątpliwie atutem współpracy jednostki z otoczeniem społeczno-gospodarczym jest realny, stały, długo terminowy charakter, co zostało wyczerpująco udokumentowane i przedstawione ZO PKA. Odpowiada ona założeniom Misji i strategii uniwersytetu. Do współpracy z podmiotami zewnętrznymi aktywnie włączani są zarówno pracownicy Instytutu, jak i studenci *Historii*. Tym ostatnim pozwala to na nabywanie/doskonalenie umiejętności praktycznych w

bezpośrednim kontakcie z pracodawcami, zderzeniem z realiami rynku pracy jeszcze na etapie studiów.

Cenna jest również możliwość realizacji zajęć poza kampusem uczelni, w instytucjach z którymi jednostka podjęła współpracę. Przekłada się to niewątpliwie na poziom i jakość realizacji programu studiów, a tym samym na jakość realizacji zakładanych efektów uczenia się. Dużym atutem jednostki jest angażowanie się w życie miasta i regionu przez organizację/udział wielu imprezach i uroczystościach o charakterze rocznicowym i edukacyjnym. Pozwala to na budowanie tożsamości regionu.

Dobre praktyki

-

Zalecenia

1. Należy zapewnić warunki pozwalające na usystematyzowanie kontaktów z interesariuszami zewnętrznymi (przynajmniej raz w roku), tak aby mieli możliwość podjęcia wspólnej dyskusji na forum wszystkich interesariuszy współpracujących z jednostką w zakresie programu studiów, możliwości jego realizacji oraz doskonalenia przez dostosowywanie go do zmieniających się potrzeb rynku pracy (z uwzględnieniem potrzeb regionalnego rynku pracy).

Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Geograficzne położenie Uniwersytetu Rzeszowskiego daje mu szerokie możliwości kontaktów międzynarodowych, szczególnie ze środowiskami naukowymi Słowacji i Ukrainy, ale także Węgier, Czech, Austrii czy Rumunii. Pracownicy Instytutu Historii współpracują także z uczelniami i instytucjami niemal całej Europy oraz wybranymi jednostkami na innych kontynentach. Kontakty te dają szerokie możliwości rozwoju naukowego kadry, prezentacji efektów własnych badań, pozwalają na urozmaicenie i wzbogacenie oferty dydaktycznej dla studentów.

Spośród zagranicznych ośrodków z którymi współpracuje instytut szczególne miejsce zajmują:

- Uniwersytet Preszowski (Słowacja),
- Narodowy Uniwersytet im. Iwana Franki we Lwowie (Ukraina),
- Narodowa Akademia Wojsk Lądowych we Lwowie (Ukraina),
- Państwowy Uniwersytet w Czerniowach (Ukraina),
- Państwowy Uniwersytet w Drohobyczu (Ukraina),
- Uniwersytet Przykarpacki w Iwanofrankowsku (Ukraina),
- Uniwersytet Pedagogiczny w Tarnopolu (Ukraina),
- Uniwersytet Federalny w Bielefeld (Niemcy),
- Federalny Instytut Badań Wschodu i Stosunków Międzynarodowych w Kolonii (Niemcy),

- Akademia Europejska w Bocholt (Niemcy)
- Uniwersytet w Lecce (Włochy)
- Uniwersytet Rzymski „La Sapienza” (Włochy),
- Uniwersytet w Timisoarze (Rumunia)
- Uniwersytet w Oradei (Rumunia).

Kontakty naukowe utrzymywane są też z instytucjami w Wielkiej Brytanii, Francji, Serbii, Holandii Izraelu, Jordanii, USA itd. Każdy z pracowników IH, w ramach swojej indywidualnej aktywności, ściśle współpracuje z uniwersytetami i ośrodkami badawczymi, które zajmują wiodącą rolę w poszczególnych obszarach badań. Warto tutaj zwrócić uwagę na międzynarodową aktywność starożytników, mediewistów, historyków historiografii i historyków wojskowości. Znakiem rozpoznawczym Instytutu Historii UR są organizowane od lat poświęcone różnorodnej problematyce transgraniczne naukowe konferencje polsko-ukraińskie, a sam instytut jest wiodącym ośrodkiem dialogu między polskimi i ukraińskimi historykami.

Studenci mogą uczestniczyć w stażach, praktykach i studiach na zagranicznych uczelniach w ramach programu Erasmus+. Niestety ich aktywność trudno uznać za zadowalającą. W Instytucie Historii podejmowane są działania promujące korzystanie z tych form aktywności, jednak wyraźnie studenci wolą korzystać z innych możliwości współpracy międzynarodowej, w tym przede wszystkim poprzez uczestnictwo w działalności koła naukowego. W lipcu 2018 roku czworo studentów brało udział w konferencji organizowanej przez Uniwersytet Wiedeński pt. *Talking Borders*. Z kolei w kwietniu 2018 roku piątka studentów wzięła udział w konferencji organizowanej przez Erewański Uniwersytet Państwowy.

Chętniej z programu Erasmus+ korzystają pracownicy IH. W roku akademickim 2017/2018 dwóch wykładowców wyjechało do partnerskich uczelni, a instytut przyjął troje gości. Bardziej aktywny był rok akademicki 2016/2017, w trakcie którego wyjechało pięcioro pracowników, ale został przyjęty jeden gość. Na podobnym poziomie kształtowały się wcześniejsze lata. Instytut Historii przyjmuje także naukowców przyjeżdżających spoza programu Erasmus+. Każdego roku odwiedza instytut od dwóch do czterech gości. Ponadto Uniwersytet Rzeszowski podpisał dwustronną umowę o współpracy z Lwowskim Państwowym Uniwersytetem im. Iwana Franki, w ramach której pracownicy obu uczelni odbywają staże naukowe. Dzięki tym kontaktom, przyjeżdżający do Rzeszowa z ośrodków zagranicznych badacze wygłaszają wykłady dla studentów. W roku akademickim 2017/2018 odbyło się osiem takich prelekcji. Warto przy tym wskazać, że jeden z pracowników instytutu jest profesorem wizytującym na Uniwersytecie Princeton (USA).

Jednostka stwarzając znaczące możliwości wymiany międzynarodowej dla pracowników i studentów nie przygotowała oferty zajęć w języku obcym, ani dla studentów w ramach programu Erasmus+, ani dla studentów własnych. Jedyne formy umiędzynarodowienia kształcenia w toku studiów, to wprowadzanie obcojęzycznej terminologii historycznej i geograficznej podczas zajęć, co przejawia się m.in. w pracy z obcojęzycznymi mapami. Umożliwienie studentom uczęszczania na zajęcia w języku obcym, może podnieść ich samoocenę w zakresie porozumiewania się w tym języku i zachęcić do korzystania z programów mobilnościowych.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Jednostka posiada szeroką współpracę międzynarodową zarówno w zakresie sformalizowanych kontaktów instytucjonalnych, jak i niesformalizowanych kontaktów poszczególnych pracowników. Stwarzają one warunki do rozwoju naukowego kadry oraz pozwalają na urozmaicenie i wzbogacenie programowej i poza programowej oferty dydaktycznej. Studenci mogą uczestniczyć w stażach, praktykach i studiach na zagranicznych uczelniach w ramach programu Erasmus+ oraz w zagranicznych wyjazdach konferencyjnych. Z możliwości współpracy międzynarodowej korzystają przede wszystkim nauczyciele akademicki, międzynarodowa mobilność studentów jest epizodyczna. Jednocześnie stwarzając znaczące możliwości wymiany międzynarodowej dla studentów jednostka nie przygotowała oferty zajęć w języku obcym, ani dla studentów w ramach programu Erasmus+, ani dla studentów własnych.

Dobre praktyki

Zalecenia

1. Podjęcie skutecznych działań promujących międzynarodową mobilność studentów.
2. Wprowadzenie do oferty programowej, np. w ramach modułów zajęć do wyboru, przedmiotów prowadzonych w językach obcych.

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

- 7.1. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa
- 7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne
- 7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

7.1.

Siedziba Instytutu Historii znajduje się w stosunkowo nowoczesnym budynku. Instytut dysponuje 12 salami dydaktycznymi, w tym jedną pracownią komputerową na 20 miejsc oraz pracownią technicznych środków kształcenia, w której znajduje się m. in. cyfrowy skaner mikrofilmów, ręczny czytnik mikrofilmów oraz kilka komputerów przeznaczonych także dla studentów. Skaner mikrofilmów umożliwia zapisywanie na komputerze w wersji cyfrowej obrazów z całej rolki mikrofilmu lub wybranego kadry. Możliwe jest również przeglądanie lub drukowanie klatek mikrofilmu bez konieczności ich zapisywania. Czytnik mikrofilmów – jak wskazują uwagi nauczycieli akademickich – jest on mocno wyeksploatowany i nie umożliwia korzystania ze wszystkich jego funkcji. W pracowni tej umieszczane są także materiały dydaktyczne, z których można skorzystać na miejscu lub wypożyczyć. W kwestii łatwego dostępu do elektronicznych materiałów dydaktycznych ważnym jest ogólnodostępny w całym budynku sygnał Wi-Fi, do którego każdy student może uzyskać bezpłatny dostęp.

Instytut posiada także salę konferencyjną, w której często prowadzone są spotkania seminaryjne, konferencje itp. Sala jest w pełni wyposażona m. in. w wygodne stoły i krzesła, dobre nagłośnienie oraz projektor multimedialny z możliwością podłączenia dowolnego komputera.

Wszystkie zajęcia prowadzone są w dobrze wyposażonych (w każdej znajduje się projektor oraz jednostka komputerowa), spełniających normy dydaktyczne i BHP salach. Oprogramowanie i części komputerów nie umożliwia jednak korzystania z najnowszych oprogramowania i zdarza się, że przygotowane przez nauczycieli akademickich lub studentów prezentacje nie są prawidłowo wyświetlane. Przede wszystkim jednak jednostka nie dysponuje profesjonalnym oprogramowaniem z zakresu zarządzania dokumentacją i obrotu dokumentami cyfrowymi. W tym zakresie kształcenie na specjalności archiwistycznej odbywa się w oparciu o możliwości pakietu *office* oraz oprogramowanie dostępne w otwartej domenie cyfrowej. Pozwala ono na systemowe przygotowanie studentów do korzystania z profesjonalnych programów, jednak nie daje możliwości zapoznania się z ich pełną funkcjonalnością.

Każda z sal dydaktycznych oraz korytarz zostały opisane za pomocą alfabetu Braille'a. Ponadto studenci, szczególnie z niepełnosprawnością ruchową, mają możliwość korzystania z windy oraz dostosowanych toalet.

Instytut Historii starając się zapewnić odpowiednie warunki do nauki, stwarza możliwe komfortowe otoczenie, w którym studenci przebywają w przerwach między zajęciami. W tym celu kilka lat temu zakupiono ze środków własnych meble (sofy, stoły) stanowiące wyposażenie przestrzeni wspólnych. Są one także urozmaicane wystawami prac studentów, stanowiącymi efekt ich zainteresowań, nie tylko naukowych. W zmieniających się ekspozycjach prezentowane są fotografie, prace malarskie i graficzne.

Infrastruktura, którą dysponuje Instytut Historii jest dostosowana do liczby studentów i umożliwia osiągnięcie przez nich efektów kształcenia zakładanych dla ocenianego kierunku, w tym przygotowania do prowadzenia badań lub zapewnieniu udziału w badaniach na studiach I stopnia i włączenie do ich prowadzenia na studiach II stopnia. Infrastruktura ta jest w pełni dostępna dla studentów z niepełnosprawnością. Praktyki zawodowe, w zależności od specjalności, odbywają się w miejscach, umożliwiających osiągnięcie sformułowanych dla nich efektów kształcenia (por. kryterium 2.1).

7.2.

Studenci ocenianego kierunku mają do dyspozycji zasoby Biblioteki Instytutu Historii UR oraz sąsiadującej z budynkiem Instytutu Historii Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Księgozbiór Biblioteki UR z zakresu historii udostępniany jest prezencyjnie w Czytelni Nauk Humanistycznych i Prawnych oraz Czytelni Czasopism Naukowych, a także w ramach wypożyczeń miejscowych i międzybibliotecznych.

W Czytelni Nauk Humanistycznych i Prawnych czytelnicy w ramach wolnego dostępu do półek mogą skorzystać z ponad 1000 woluminów książek z zakresu historii Polski i powszechnej. Są to najnowsze i najbardziej popularne publikacje naukowe. Pozostałe prace zamawiane są w sposób elektroniczny i dostarczane z magazynów do czytelni lub udostępniane w wypożyczalni. Liczba miejsc dla czytelników w Czytelni Nauk Humanistycznych i Prawnych wynosi 124.

Liczba książek z zakresu historii oferowanych studentom i pracownikom Uniwersytetu Rzeszowskiego w BUR wynosi obecnie ok. 80 tys. woluminów. Bogatą kolekcję książek

elektronicznych w języku angielskim z omawianej tematyki (ponad 16 tys. tytułów) oferują także platformy EBSCO i Springer, wybrane polskojęzyczne e-booki z zakresu historii dostępne są na platformach Ibuk i Lex. Dzięki dostępowi do Wirtualnej Biblioteki Nauki, a w jej ramach do platform: Springer, Elsevier, EBSCO, Wiley-Blackwell, AIP/APS, IOP Science, JSTOR użytkownicy Biblioteki UR mogą korzystać z ponad 750 tytułów czasopism elektronicznych w języku angielskim z zakresu historii. Wszystkie zasoby elektroniczne dostępne są w całej sieci komputerowej UR poprzez numery IP oraz w Bibliotece UR. Dla zweryfikowanych użytkowników możliwy jest również zdalny dostęp z komputerów spoza sieci poprzez serwer proxy.

Biblioteka Uniwersytetu Rzeszowskiego prenumeruje ponadto 109 tytułów polskich czasopism tradycyjnych z zakresu historii, które udostępniane są w Czytelni Czasopism Naukowych.

W strukturze Instytutu Historii oraz Instytutu Filozofii Wydziału Socjologiczno-Historycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego funkcjonuje Biblioteka Filozoficzno-Historyczna. Zbiory biblioteki to ok. 7,5 tys. woluminów i czasopism naukowych z zakresu historii oraz 1,2 tys. pozycji książkowych i czasopism naukowych z zakresu filozofii. Biblioteka udostępnia zbiory studentom, doktorantom i pracownikom naukowym przez 5 dni w tygodniu. Biblioteka działa w trudnych warunkach lokalowych. Znajduje się w piwnicy i jedno pomieszczenie pełni funkcję magazynu, wypożyczalni oraz czytelni. Biblioteka dysponuje jednym małym stanowiskiem pracy dla czytelników w ciasnej przestrzeni między stanowiskiem pracy bibliotekarza a regałami z książkami.

Najważniejszą częścią księgozbioru Instytutu Historii jest kolekcja Profesora Zbigniewa Frasa, który zawiera 1162 pozycje w 1280 woluminach. Zdecydowana większość książek dotyczy historii i kultury Polski, a w szczególności dziejów Galicji w XIX i na początku XX w. Na uwagę zasługuje bogaty zbiór dziewiętnastowiecznych pamiętników, głównie polskich oraz biografii osób i rodzin związanych z dziejami tego okresu. Zbiór zawiera również publikacje, dotyczące historii kultury, w tym kultury życia codziennego, historii szkolnictwa, narodu polskiego, poszczególnych społeczności oraz historii gospodarczej, Kościoła, a także historii miast, głównie galicyjskich, w tym dziewiętnastowieczne przewodniki turystyczne.

W księgozbiorze znajdują się ponadto podręczniki akademickie, literatura naukowa dotycząca wszystkich epok historycznych, prace z zakresu historii historiografii, dydaktyki historii, historii ustroju, państwa i prawa, opracowania dotyczące religioznawstwa, językoznawstwa, historii regionalnej, bibliografie, słowniki, encyklopedie, materiały źródłowe, przygotowane specjalnie na potrzeby zajęć dydaktycznych, publikacje pracowników naukowych Instytutu Historii. Ważnym zasobem są również 15 tytułów prenumerowanych przez Instytut Historii czasopism naukowych.

W sumie zasoby biblioteczne Uniwersytetu Rzeszowskiego umożliwiają studentom ocenianego kierunku dostęp do literatury polecanej w sylabusach. Zasoby te są aktualne, kompleksowe i różnorodne pod względem problematyki i zasięgu językowego i umożliwiają osiągnięcie przez studentów efektów kształcenia mających na celu przygotowanie do prowadzenia badań na studiach I stopnia lub zapewnienie udziału w badaniach na studiach II stopnia oraz zdobycie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, a także prowadzenia badań w dziedzinie nauk humanistycznych i dyscyplinie historia.

Infrastruktura bibliotek dostosowana jest do potrzeb osób z niepełnosprawnością, strony internetowe zawierają katalogi dostosowane do potrzeb osób niedowidzących, a za pośrednictwem Biura ds. Osób Niepełnosprawnych można korzystać z odtwarzaczy audiobooków, notesów mówiących, powiększalników, lup, klawiatur jednoręcznych i brajlowskich, specjalnie dostosowanych myszek komputerowych oraz oprogramowania powiększająco-udźwiękającego tekst.

7.3.

Władze IH stale monitorują potrzeby w zakresie rozbudowy i modernizacji infrastruktury dydaktycznej i naukowej. Informacje na temat istniejących potrzeb pozyskiwane są zarówno od pracowników, jak i studentów, przy czym jak wykazały rozmowy z przedstawicielami obu tych grup interesariuszy realizacja tych potrzeb nie zawsze nadąża za przemianami technologicznymi.

Główny kierunek procesu modernizacji stanowi umożliwienie korzystania zarówno przez pracowników jak i studentów z coraz większych możliwości, jakie dają technologie informatyczne. Opierając się na sugestii obu grup planowane jest uruchomienie dysku sieciowego. Umożliwi on zarówno nauczycielom akademickim, jak i studentom przechowywanie oraz dostęp do materiałów dydaktycznych, prac zaliczeniowych oraz innych dokumentów, które zostaną na nim zdeponowane.

Baza dydaktyczna jest sukcesywnie modernizowana i ulepszana. W roku 2018 całkowicie wyremontowano pracownię komputerową oraz wymieniono wszystkie jednostki na nowe. Ponadto zamontowano w niej, jak też w sąsiedniej pracowni technicznych środków kształcenia, klimatyzację; wyremontowano jedną z sal, przystosowując ją do prowadzenia zajęć o charakterze warsztatowo-dydaktycznym. Zamontowano w niej m.in. tablicę multimedialną, nową jednostkę komputerową, a także wymieniono pozostałe wyposażenie. Podobną modernizację wykonano w sali konferencyjnej. Na rok 2019 zaplanowano kolejne prace, w tym m.in. odnowienie kilku kolejnych pomieszczeń oraz remont części gabinetów kadry dydaktycznej.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Infrastruktura dydaktyczna i zasoby biblioteczne, którymi dysponuje jednostka umożliwiają uzyskanie przez studentów wszystkich kierunkowych efektów kształcenia, w tym przygotowujących do prowadzenia badań naukowych na studiach I stopnia i uczestniczenia w nich na studiach II stopnia oraz zdobycie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, a także prowadzenia badań w dziedzinie nauk humanistycznych i dyscyplinie historia. Infrastruktura ta jest w pełni dostosowana do potrzeb studentów z niepełnosprawnością i umożliwia im pełne uczestniczenie w procesie kształcenia oraz w prowadzeniu badań naukowych. Jednostka stale monitoruje potrzeby w zakresie infrastruktury, podejmuje działania związane z jej modernizacją i w planach jej rozwoju zakłada wykorzystywanie coraz większych możliwości, jakie dają technologie informatyczne. Charakterystyczną cechą doskonalenia infrastruktury jest też dbałość o przestrzeń wspólną.

Słabą stroną infrastruktury są złe warunki lokalowe Biblioteki Filozoficzno-Historycznej oraz brak profesjonalnego oprogramowania do zarządzania dokumentacją.

Dobre praktyki

Traktowanie przestrzeni wspólnych jako miejsca wypoczynku i relaksu studentów, poprzez wyposażenie ich w sofy, odpowiednie stoły i traktowanie ich jako powierzchni wystawienniczych.

Zalecenia

Zapewnienie lepszych warunków pracy Biblioteki Filozoficzno-Historycznej poprzez przydział dodatkowego pomieszczenia.

Zapewnienie profesjonalnego oprogramowania wykorzystywanego w procesie kształcenia do zarządzania dokumentacją.

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia

8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia

8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

8.1.

W spotkaniu z ZO PKA wzięli udział przedstawiciele wszystkich lat studiów I oraz II stopnia, którzy odnieśli się do mocnych, jak również i słabszych strony wizytowanego kierunku, z uwzględnieniem elementów wsparcia i motywowania w procesie uczenia się oraz uzyskiwania adekwatnych efektów kształcenia.

Do głównych czynników zachęcających do podjęcia studiów na Wydziale Socjologiczno-Historycznym zaliczyć można przede wszystkim niskie koszty utrzymania w mieście, dobre połączenie komunikacyjne z obszarami podmiejskimi oraz kameralny charakter kierunku, który sprzyja indywidualnemu podejściu względem studenta.

Mała liczebność studentów na kierunku jest jednym z elementów budowania silnej więzi w duchu relacji „mistrz-uczeń”, która sprzyja efektywnemu przyswajaniu wiedzy i aktywnego udziału w dyskusji podczas zajęć dydaktycznych. Analizując podejście kadry dydaktycznej, należy zaznaczyć, że jest ona otwarta na spotkania ze studentami. Informacje o dyżurach pracowników umieszczane są w specjalnie przygotowanej gablocie informacyjnej oraz w dedykowanej zakładce umieszczonej na stronie internetowej Instytutu Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego. Dobrą praktyką stosowaną przez pracowników dydaktycznych jest rozgraniczenie dyżurów na spotkania związane z kwestiami dydaktycznymi oraz te powiązane z kwestiami organizacyjnymi.

Powoływany opiekun roku w powierzonych mu zadaniach jest odpowiedzialny za kontakt ze studentami oraz za informowanie ich o wszystkich kwestiach formalnych związanych z programem kształcenia. Jednak rola jego jest pozorna i wręcz niezauważalna, ponieważ studenci wizytowanego kierunku nie czują, że powinna być to osoba, która jest odpowiedzialna za informowanie ich o istotnych procedurach i elementach wpływających na realizację całego cyklu kształcenia.

W codziennym funkcjonowaniu poszczególnych roczników *Historii* niewątpliwie istotną rolę odgrywają starości (rekrutowani z grona studentów), w gestii których leżą zadania związane z ustalaniem (w porozumieniu z nauczycielami akademickimi) harmonogramu sesji egzaminacyjnej, bieżące rozwiązywanie problemów organizacyjnych oraz informowanie grupy o wszystkich zmianach w harmonogramie studiów. Należy podkreślić duże zaangażowanie i pomoc pracowników sekretariatu ds. studenckich, którzy w przypadku nagłych zmian w harmonogramie w związku z nieobecnością pracowników naukowo-dydaktycznych informują o tym telefonicznie starostę roku.

Zajęcia dydaktyczne odbywają się terminowo, ale sposób ich prowadzenia w niektórych przypadkach w ocenie studentów odbiega znacznie od standardów akademickich. Ma to swoje odzwierciedlenie w stosowanych metodach dydaktycznych, opierających się głównie na schematycznych odczytywaniu slajdów, nie zawsze o aktualnych treściach. Studenci specjalności nauczycielskiej zaobserwowali, że niektórzy wykładowcy popełniają dość poważne błędy metodologiczne, niesprzysługujące spełnianiu wymagań studentów w odniesieniu do metodyki prowadzenia zajęć, co w ich mniemaniu można zaliczyć do złych praktyk dydaktycznych. Niektóre materiały dydaktyczne prezentowane na zajęciach nie są wystarczająco pomocne, co rzutuje na stopień realizacji efektów uczenia się. Treści zawarte w kartach przedmiotu zawierają treści kształcenia, wymagania oraz kryteria zaliczenia, jednak nie pokrywają się one z treściami i ustaleniami przedstawionymi podczas zajęć dydaktycznych. Tego typu praktyka może wpływać na brak spójności między obowiązującymi treściami kształcenia a stawianymi wymaganiami i sprzyja dezinformacji wpływając niekorzystnie na zaliczenie danego przedmiotu.

Za znaczące utrudnienie w procesie studiowania należy uznać występowanie przedmiotów o małej liczbie godzin do realizacji w kontakcie bezpośrednim z nauczycielem akademickim np. piętnastogodzinnych prowadzonych przez cały semestr a nie przez kilka tygodni pierwszej lub drugiej części semestru, powinny zostać zastąpione przez cało semestralne moduły. Podobnie nie znajdują uzasadnienia stosowane praktyki powtarzania treści na różnych przedmiotach z I stopnia na II stopniu, a nie na pogłębianiu specjalistycznej

wiedzy. Ma to miejsce m.in. w trakcie zajęć proseminaryjnych, które są kontynuacją wykładów prowadzącego i nie skupiają się na treściach kształcenia warunkujących efektywne przygotowanie do prowadzenia badań i analizy tekstów naukowych. Dodatkowo problemem proseminarium są również przedstawiane zasady stylistyczne i edytorskie związane z redakcją prac o charakterze naukowym i dyplomowym, ponieważ nie pokrywają się one z zasadami wyznaczonymi przez promotorów właściwego seminarium dyplomowego.

Słabszą stroną programu kształcenia na kierunku *Historia*, są występujące dysproporcje związane z efektami kształcenia pomiędzy poszczególnymi stopniami studiów. Ma to swoje odbicie w wymaganiach niektórych prowadzących zajęcia, którzy oczekują od studentów wiedzy, umiejętności oraz kompetencji, których nie obejmował program kształcenia na studiach I stopnia.

Uczelniany system pomocy materialnej w odniesieniu do stypendium socjalnego, stypendium specjalnego dla osób z niepełnosprawnością oraz przyznawania zapomóg jest w pełni transparentny i nie budzi zastrzeżeń. W odniesieniu do stawek stypendialnych na Uniwersytecie Rzeszowskim wprowadzona została praktyka przyznawania jednostopniowego stypendium socjalnego oraz stypendium specjalnego. Przyznawana kwota wyliczana jest niezależnie od miesięcznego dochodu netto na członka rodziny oraz stopnia niepełnosprawności. Czynności związane z funkcjonowaniem pomocy materialnej na Wydziale Socjologiczno-Historycznym realizowane są poprzez działanie Wydziałowej Komisji Stypendialnej, której skład w większości stanowią studenci. Natomiast w przypadku stypendium rektora dla najlepszych studentów system ten już nie jest tak przejrzysty. Niezrozumiałe są zasady przyznawania punktów oraz możliwość otrzymania dodatkowych punktów za bycie członkiem koła naukowego lub członkiem samorządu studenckiego.

Do dodatkowych form wsparcia dla studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego zaliczyć można możliwość ubiegania się o miejsce w domach studenckich, do których należą Dom Studencki Filon, Dom Studencki Laura, Dom Studencki Olimp, Dom Studencki Merkury i Dom Studencki Hilton, a które są zlokalizowane niedaleko siedziby Wydziału Socjologiczno-Historycznego, w której to odbywają się zajęcia dydaktyczne.

Jednostką wspierającą studentów z niepełnosprawnością na wizytowanym kierunku jest działające Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych. Biuro to oferuje szeroki wachlarz udogodnień i wiele form wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami. Są to udogodnienia w zakresie infrastruktury (część z sal opisana jest alfabetem Braille'a), jak też rozwiązania systemowe. W tym miejscu należy wspomnieć o przystosowaniu strony internetowej Biura do potrzeb studentów niedowidzących lub słabowidzących. Budynek, w którym odbywają się zajęcia dla

Historii, posiada szerokie ciągi komunikacyjne - korytarze, co znacząco ułatwia przemieszczanie się studentom poruszającym się na wózkach. W budynku znajduje się winda. Dodatkowo organizowane są specjalne kursy z zakresu nauki pływania, informatyczne, języka migowego, czy też zajęcia z języka obcego. Biuro oferuje dostęp do bezpłatnych konsultacji psychologicznych i logopedycznych. Prowadzi wypożyczalnię sprzętu wspomagającego proces kształcenia uwzględniając potrzeby studentów z niepełnosprawnością. Np. są to m.in. odtwarzacze audiobooków, notesy mówiące, powiększalniki, lupy, klawiatury jednoręczne i brajlowskie, specjalnie dostosowane myszki komputerowe oraz oprogramowanie powiększająco-udźwiękujące tekst.

Studenci z niepełnosprawnościami integrują się za pośrednictwem uczestnictwa w okolicznościowych spotkaniach organizowanych przez uczelnię. Jednym z flagowych projektów Jednostki są organizowane corocznie Dni Adaptacji, w ramach których studenci informowani są o podejmowanych przez uczelnię działaniach, systemie wsparcia oraz wydarzeniach dedykowanych głównie osobom z niepełnosprawnościami. Biuro przy współpracy z Samorządem Studenckim współorganizuje również projekt "Oczyrna niewidomych". Projekt służy nagłośnieniu i uwidocznieniu potrzeb i wyzwań stojących przed osobami z wadami wzroku. Dodatkowo studenci z niepełnosprawnościami mają możliwość wnioskowania o dostosowanie warunków egzaminacyjnych do potrzeb wynikających z orzeczonej niepełnosprawności lub o Indywidualną Organizację Zajęć.

Do głównych narzędzi w procesie komunikacji zaliczyć należy stronę internetową, gabloty informacyjne, media społecznościowe oraz informacje przekazywane bezpośrednio przez pracowników Biura na spotkaniach i wydarzeniach organizowanych przez Jednostkę. Sale w Instytucie Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego oznaczone są tabliczkami opisanymi alfabetem Braille'a.

Wsparciem służą również pracownicy Biura Karier, jednostki oferującej studentom możliwość udziału w licznych szkoleniach czy warsztatach. Zadaniem Biura jest informowanie studentów o ofertach staży i praktyk, oferowanych w ramach współpracy Uniwersytetu Rzeszowskiego z interesariuszami zewnętrznymi. Wszystkie niezbędne informacje dostępne są na stronie internetowej.

Za najważniejsze inicjatywy podejmowane przez Biuro Karier, należy uznać organizowanie co roku Targów Pracy, które stanowią platformę kontaktu z potencjalnymi pracodawcami. Dają one możliwość zapoznania się z ofertami pracy, dzięki którym studenci mogą zorientować się w wymaganiach i oczekiwaniach rynku pracy. Studenci *Historii* mają możliwość korzystania z pomocy i wsparcia Biura Praktyk w celu znalezienia adekwatnego

miejsca praktyk, które są obligatoryjną częścią programu kształcenia. Oferta praktyk studenckich jest rozbudowana i każdy student może wybrać sobie jedno z najbardziej odpowiadających mu miejsc. Osoby studiujące na specjalizacji Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją realizują je przede wszystkim w urzędach regionalnych oraz w szeregu instytucji państwowych, które zajmują się na co dzień archiwizacją i analizą dokumentacji. Z kolei osoby realizujące specjalizację nauczycielską odbywają swoje praktyki w szkołach. Niestety informacja dotycząca zmian formalnych odnoszących się do praktyk nie jest wyczerpująca. Wpływa to znacząco na trudności z obecnością na zajęciach dydaktycznych, przygotowaniem pracy licencjackiej oraz realizacją zajęć w szkole, ponieważ liczba godzin, jaką należy zrealizować na III roku studiów I stopnia jest zdecydowanie zbyt przeciążająca. Dodatkowo część praktyk nauczycielskich może być realizowana tylko we wrześniu, co wpływa na niemożność podjęcia pracy wakacyjnej i zarazem obliguje studentów do odbycia wymaganych godzin praktyk w bardzo krótkim okresie czasu.

Ważną rolę w procesie opieki nad studentami wizytowanego kierunku pełni Samorząd Studencki Wydziału Socjologiczno-Historycznego, który charakteryzuje się dużą aktywnością na poziomie jednostki. Do głównych obszarów jego działań należy przede wszystkim współpraca z kołami naukowymi, reprezentowanie studentów w gremiach, zarówno na szczeblu Instytutu, Wydziału, jak i Uczelni. Do zadań Samorządu należy również organizacja wydarzeń integrujących społeczność akademicką w obrębie Wydziału. Mają realny wpływ na zmiany w programie studiów. Działania te wspierają aktywnie uczelniane struktury Samorządu Studenckiego Uniwersytetu Rzeszowskiego. Samorząd posiada należyte wsparcie zarówno finansowe i merytoryczne, które pozwala na efektywne sprofilowanie działań i aktywności na rzecz studentów. Aktywni działacze mają możliwość starania się o indywidualną organizację zajęć. Dodatkowo w budynku Wydziału wygospodarowano przestrzeń dla pracy Samorządu Studentów Wydziału Socjologiczno-Historycznego.

W spotkaniu z ZO PKA wzięli udział przedstawiciele Koła Naukowego Studentów Historii UR. Działania Koła skupiają się w głównej mierze na organizacji konferencji, wykładów, spotkań historycznych oraz warsztatów historyka, w ramach których studenci poznają specyfikę pracy historyka. Koło, podobnie jak Samorząd, aktywnie wspiera proces integracji wśród studentów między innymi poprzez organizację mniej formalnych wydarzeń, do których zaliczyć można organizowaną rokrocznie Wigilię Instytutu Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego. Członkowie Koła mogą liczyć zarazem na wsparcie merytoryczne i finansowe w zakresie uczestnictwa w licznych konferencjach tematycznych, zarówno o zasięgu uczelnianym, ogólnopolskim, jak i międzynarodowym.

Studenci wchodzący w skład Koła podejmują zarazem liczne aktywności związane z publikowaniem artykułów w czasopismach naukowych oraz skupiają się na czynnym udziale w konferencjach, zarówno o zasięgu krajowym, jak i międzynarodowym. Na uwagę zasługuje fakt, że działalność Koła w żaden sposób nie jest ograniczana, a opiekun Koła Naukowego pełni rolę mentora, wspierając pomysły i inicjatywy studentów. Samo Koło działa interdyscyplinarnie, podejmując współpracę z innymi kołami naukowymi w obrębie Wydziału, jak i poza nim.

Koło posiada należyte wsparcie finansowe i merytoryczne, które pozwala im na efektywne sprofilowanie ich działań i aktywności na rzecz studentów. Do problemów w działalności Koła należy zaliczyć brak dedykowanego dla nich miejsca do pracy. Bieżące spotkania odbywają się dzięki uprzejmości i pomocy administracji oraz pracowników naukowych.

8.2.

Mając na uwadze skalę i zakres informowania o wszystkich elementach związanych z procesem studiowania, należy zaznaczyć, że zakładka Wydziału Socjologiczno-Historycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego jest adekwatnie dostosowana do potrzeb różnych odbiorców interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Prezentowane tam treści są aktualizowane. Na stronie znaleźć można przede wszystkim informacje odnośnie procesu rekrutacji, planu studiów, harmonogramu zajęć, wszystkie komunikaty związane z funkcjonowaniem administracji oraz wszelkie kwestie związane z aktywizowaniem studentów do podejmowania działalności naukowej i projektowej. Należy dodać, że zakładka jest również dopasowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, co potwierdza, że jednostka podejmuje szereg inicjatyw mających na celu dostosowanie oferty do potrzeb tej społeczności akademickiej.

Jednym z problemów, który ma dość znaczący wpływ na studentów wizytowanego kierunku jest brak platformy, na której byłyby publikowane sylabusy. Jednak studenci wizytowanego kierunku posiadają możliwość oraz prawo wyrażenia swojej opinii o realizowanych zajęciach dydaktycznych w dedykowanych do tego ankietach. Formuła ankietyzacji opiera się na szeregu pytań otwartych dotyczących atrakcyjności przedmiotów, zakresu treści, propozycji wprowadzenia zmian w programie studiów, oceny praktyk oraz oceny przygotowania pracowników naukowych do prowadzenia powierzonych im zajęć w ramach obowiązków dydaktycznych. Przedstawiona ankieta zawiera w swej formule oceny przydatności treści kształcenia oraz ich motywującego wymiaru, posiadania i umiejętności przekazywania wiedzy przez prowadzącego, możliwości zadawania pytań oraz partnerskiej postawy nauczyciela akademickiego, czy terminowości, punktualności i efektywności

wykorzystania czasu. Należy jednak zaznaczyć, że formuła ankiety nie uwzględnia możliwości swobodnego komentowania i zamieszczania uwag. Dodatkowo, ankieta przeprowadzana jest ogólnoinstytutowo, a nie z ukierunkowaniem na poszczególne przedmioty, co niekiedy nie pozwala na zobrazowanie najpoważniejszych problemów na wizytowanym kierunku, jak również w odniesieniu do kadry wspierającej cały proces kształcenia.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego oferuje szeroki wachlarz możliwości w zakresie opieki i wsparcia studentów. Dotyczy to przede wszystkim wsparcia na poziomie dydaktyczno-naukowym, jak również wsparcia z zakresu pomocy materialnej. Do mocnych stron wizytowanego kierunku zaliczyć można partnerskie podejście kadry naukowo-dydaktycznej jak i administracyjnej oraz motywowanie studentów do uczestnictwa w badaniach naukowych oraz konferencjach o różnym zasięgu.

Należy również zwrócić uwagę na sprawne funkcjonowanie administracji WSH, Samorządu Studenckiego oraz Koła Naukowego Studentów Historii. Niewątpliwym atutem jest również szeroka gama działań podejmowanych na rzecz studentów z niepełnosprawnościami przez Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych.

Studenci informowani są na bieżąco o sprawach związanych z funkcjonowaniem Instytutu za pośrednictwem strony internetowej Wydziału i Instytutu oraz w gablotach informacyjnych, które są aktualizowane na bieżąco.

Za słabość Instytutu należy uznać powtarzanie treści z I stopnia na II stopniu oraz poziom zajęć z języka obcego wraz z zasadami tworzenia grup językowych, która nie wpływa efektywnie na przygotowanie do egzaminu certyfikacyjnego na poziomie B2 (studia I stopnia).

Dobre praktyki

-

Zalecenia:

Należy: w ramach systemu wsparcia w rozwoju studentów

1. zapewnić studentom z niepełnosprawnościami dogodne odnajdywanie miejsc zajęć poprzez opisanie wszystkich sal w Instytucie alfabetem Braille'a;
2. wzmocnić wsparcie dla procesu dyplomowania wprowadzając między innymi ujednolicone zasady edytorskie stosowane przy pisaniu prac dyplomowych;
3. zapewnić warunki prowadzące do właściwego przygotowania studentów w zakresie języka obcego nowożytnego do egzaminu certyfikującego na poziomie B2;
4. zapewnić wyczerpujące informacje na temat oferowanych specjalności ze wskazaniem ich specyfiki;
5. rozważyć możliwość zwiększenia liczby godzin lektoratów z języka łacińskiego i greckiego.

8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

W ramach oceny instytucjonalnej nie sformułowano zaleceń w stosunku do kierunku *Historia*.

Zalecenie	Charakterystyka działań doskonalących oraz ocena ich skuteczności

Załączniki:

Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia

1. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2017 r. poz. 2183, z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 3 lipca 2018 r. - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1669);
3. Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późn. zm.);
4. Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U z 2016 poz. 64);
5. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2016 r. w sprawie ogólnych kryteriów oceny programowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1529, z późn. zm.);
6. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. 2012 poz. 131).
7. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów (Dz. U. z 2016 r. poz.1596, z późn. zm.);
8. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 10 lutego 2017 r. w sprawie tytułów zawodowych nadawanych absolwentom studiów, warunków wydawania oraz niezbędnych elementów dyplomów ukończenia studiów i świadectw ukończenia studiów podyplomowych oraz wzoru suplementu do dyplomu (Dz. U. z 2017 r. poz.279);
9. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych (Dz. U. Nr 179, poz. 1065);
10. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr 253, poz. 1520);
11. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 16 września 2016 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. z 2016, poz. 1554);
12. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 września 2014 r. w sprawie warunków, jakim muszą odpowiadać postanowienia regulaminu studiów w uczelniach (Dz. U. z 2014 r. poz. 1302);
13. Statut Polskiej Komisji Akredytacyjnej przyjęty uchwałą Nr 3/2016 Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 29 listopada 2016 r. w sprawie statutu Polskiej Komisji Akredytacyjnej;
14. Uchwała Nr 2/2017 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 17 stycznia 2017 r. w sprawie zasad przeprowadzania wizytacji przy dokonywaniu oceny programowej